

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLMOUC

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLOMOUČ
Ústav ekonomie

Nela Davis

Analýza institucionálního ukotvení České národní banky
Analysis of the Institutional Structure of the Czech National Bank

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Doc. Ing. Richard POSPÍŠIL, Ph.D.

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené informační zdroje.

Olomouc

Podpis:

Děkuji Doc. Ing. Richard Pospíšilovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce.

OBSAH

Úvod	5
TEORETICKÁ ČÁST	6
1 Chronologický vývoj centrálního bankovníctví	6
1.1 Zahraničí	6
1.2 České území (1816 – 1989) Rakousko-Uhersko	7
1.2.1 Privilegovaná rakouská národní banka	7
1.2.2 Zemská banka království českého	7
1.3 První republika	8
1.3.1 Bankovní úřad ministerstva financí	8
1.3.2 Národní banka československá s měnou Kč	9
1.4 Druhá republika a Protektorát	12
1.4.1 Národní banka Česko-Slovenská	12
1.5 Komunismus a reálný socialismus	12
1.5.1 Národní banka československá s měnou Kčs	13
1.5.2 Státní banka československá	13
1.6 Demokracie	16
2 Česká národní banka (ČNB)	17
2.1 Cenová stabilita	17
2.2 Pojem nezávislost centrální banky	18
2.2.1 Druhy nezávislosti ČNB dle Maastrichtských kritérií	18
2.2.2 Přejídné omezení nezávislosti ČNB	20
2.2.3 Čtyři nebezpečí extrémní autonomie centrální banky	21
2.3 Analýza funkce ČNB	22
2.3.1 Analýza funkce ČNB dle jejího ukotvení v zákoně	23
2.3.2 Nástroje monetární politiky	23
2.4 Banka bank	25
2.5 Banka státu	25
2.5.1 Zpráva o finanční stabilitě	26
2.5.2 Zpráva o inflaci	26
2.6 Bankovní dohled je zakotven v zákoně o ČNB	29
3 Deutsche Bundesbank	31
4 Fed Federal Reserve System	34
5 ECB/ESCB	34
5.1 Čtyři Maastrichtská kritéria nezávislosti	35
5.2 Hlavními orgány ECB	36
6 Bank of England	37
PRAKTICKÁ ČÁST	38
7 Komparace	38
7.1 Právní forma	38
7.2 Základní kapitál	38
7.3 Mzdu a jiné požitky stanoví	38
7.4 Vztah centrální banky s exekutivou	39
8 Měření nezávislosti pomocí indexů	40
8.1 Index Grilli-Masciandaro-Tabellini (GMT)	40
8.1.1 GMTp - politický index	41
8.1.2 GMTe - ekonomický index	42
8.1.3 Vyhodnocení GMT indexů	43
8.2 Cukiermanův Index	43
8.2.1 Cukiermanův dotazník pro určení indexu právní nezávislosti centrální banky	44
8.2.2 Vyhodnocení CUK indexů	46
Závěr	47
ANOTACE	50
Seznam literatury a zdrojů	51
Citované zákony, seznam grafů a tabulek	53

Úvod

Měření nezávislosti centrálních bank je trendem dnešního ekonomického světa. Míra nezávislosti jednotlivých bank postupně roste, vzhledem k ekonomickým studiím, které vyzdvihují právě institucionální nezávislost, která jde ruku v ruce s udržováním nízké míry inflace. Uznávání ekonomové se touto problematikou neustále zabývají a produktem jejich výzkumu jsou jednotlivé indexy nezávislosti, samozřejmě i spolu s výsledky. Mezi nejpoužívanější indexy nezávislosti patří metody GMT indexu a Cukiermanova indexu. Právě tyto metody jsem aplikovala pro dosažení předem stanoveného cíle v praktické části, včetně grafického znázornění výsledků.

Vývoj ekonomiky se neobejde bez centrálního bankovníctví, je naprostou nezbytností existence instituce, která má pravomoc řídit měnovou politiku státu ať už závislou a nebo nezávislou. Konkrétně (ne)závislost je předmětem mé bakalářské práce, proto jsem nejdůležitější části textu týkající se nezávislosti zvýraznila **tučným písmem**.

Cílem mé bakalářské práce je provést analýzu nezávislosti ČNB s využitím zákona o České národní bance č. 6/1993 Sb., podle článku 98 a ve znění pozdějších předpisů zákona č. 21/1992 Sb., o bankách. Následně provést komparistiku nezávislosti ČNB s nezávislostí vybraných centrálních bank: Evropské centrální banky, Bundesbanky a Bank of England, dle jejich ukotvení v zákoně pomocí Cukiermanova a GMT indexu.

V souvislosti s cílem bakalářské práce analyzuji funkce ČNB abych zjistila, zda je stabilně právně ukotvena vzhledem k dlouhému vývoji centrálního bankovníctví na českém území. Cílem je také si zodpovědět otázku proč se centrální banky vyvíjely podle německého modelu Bundesbanky.

Za důležité považuji znalost historického vývoje ČNB jako instituce od roku 1816 až do dnes. Tudíž je historický vývoj nedílnou součástí mé práce, který začíná historicky první centrální bankou na světě. Historický vývoj zkoumá míru nezávislosti centrálního bankovníctví na českém území do vzniku ČNB.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Chronologický vývoj centrálního bankovníctví

1.1 Zahraníčí

První centrální banka

V roce 1661 byla založena nejstarší centrální banka na světě Stockholm Banco. Založil ji Johan Palmstruch, vynálezce prvních papírových peněz v Evropě. Vynalezl také využití peněz, které leží na účtu banky pro financování půjček. Vzhledem tomu, že vklady jsou obvykle krátkodobé a úvěry dlouhodobé, došlo ke zhroucení systému (1664). Palmstruch byl proto odvolán z funkce a odsouzen k trestu smrti, později dostal milost. V roce 1668 byla založena Sveriges Riksbank, která převzala veškeré bankovní činnosti ve Švédsku s filiálkami v Göteborgu, Falun a Örebro.¹

Počátky centrálního bankovníctví ve světě

Zanedlouho vznikla britská Bank of England v roce 1694. Prvenství si nese i Dánská národní banka, založena roku 1736, která se stala první a zatím i poslední centrální bankou na světě, která zkrachovala (1813). Banque de France byla založena Napoleonem v roce 1803. Italská centrální banka Banca d'Italia vznikla roku 1893 na základě zákonem stanoveného sloučení tří obchodních bank s právem emise bankovek. Průběžně vznikaly centrální banky v Belgii Nationale Bank van Belgie (1850), Švýcarsku Schweizerische Nationalbank (1905), Německu Reichsbank (1876), Japonsku (1882).²

¹ The Riksbank, *Sveriges Riksbank*,

<<http://www.riksbank.se/en/The-Riksbank/History/Important-date/1590-1668/>>.

² JANČA, Tomáš, *Všechno, co jste chtěli vědět o Fedu, ale báli jste se zeptat*,

<<http://www.penize.cz/investice/14059-vsechno-co-jste-chteli-vedet-o-fedu-ale-bali-jste-se-zeptat>>.

1.2 České území (1816 – 1989) Rakousko-Uhersko³

1.2.1 Privilegovaná rakouská národní banka

Prvním historickým datem centrálního bankovníctví na českém území je rok 1705, kdy byla založena Vídeňská městská banka, která měla funkci centrální banky v poskytování úvěrů vládě. Zůstaneme ve Vídni, kde vznikla v roce 1816 oficiální centrální banka Privilegovaná rakouská národní banka jako soukromá akciová společnost. Banka měla filiálky na českém území v Praze, Brně, Olomouci a Opavě. Vydávaly se bankovky oproti mincím a cenné papíry. Hlavním posláním byla konsolidace měny po napoleonských válkách.⁴ Banka byla emisní monopol na území Rakouska, ovšem jen částečná, neboť ministerstvo financí, které si později funkci plně přisvojilo, emitovalo současně s ní. Uhry se staly součástí až za 50 let po rakousko-uherském vyrovnání.

Roku 1878 nově vznikla Rakousko-Uherská banka, která byla monopolní v celém území monarchie, ale stát měl stále silný vliv prostřednictvím ministerstva financí. Měnová politika v té době prakticky neměla velký význam, jelikož peníze v hotovosti byly z většiny kryté stříbrem a po peněžní reformě zlatem.⁵ Banka velmi často poskytovala vládě úvěry, což bylo hlavní příčinou, proč se rozpadly veřejné finance monarchie.⁶

1.2.2 Zemská banka království českého

V roce 1890 byla založena Zemská banka království českého, veřejnoprávní banka, která byla centrem všech finančních institucí v Čechách. Byla podřízena Privilegované rakouské národní bance.

³ Státní útvar v období let 1867–1918.

⁴ Autor návrhu konsolidace: Ministr financí hrabě Jan Filip Stadion.

⁵ Směnitelnost v rámci standardu zlaté devizy, kdy rakousko-uherské bankovky bylo možno volně směniti za zahraniční bankovky volně směnitelné za zlato.

⁶ NOŽIČKA, Josef Hospodářský a měnový vývoj našich zemí. Praha: Česká společnost národohospodářská, 1946.

„My potřebujeme především ústav, který by vynikal nad jiné pevnosti, bezpečnosti, o který by se všechny jiné ústavy kreditní mohly opírat, u kterého by v každé kritické době došly podpory. Takovým ústavem ovšem především může být ústav, který by byl založen pod ochranou, pod ingerencí a jistou zárukou země. Ovšem, pravím, pod zárukou země, ale v mezích přísně vyměřených, které by nebylo možná překračovat. A každý, kdo by takovému ústavu, při němž jsou spekulace a riziko vyloučeny, svěřil peníze své, bude vědět, že tam o ně přijít nemůže.“⁷

(Dr. František Ladislav Rieger)

1.3 První republika⁸

1.3.1 Bankovní úřad ministerstva financí

Po té co se rozpadlo Rakousko-Uhersko, vzniklo samostatné Československo dne 28. 10. 1918. Hlavním cílem Československa bylo vybudovat silné hospodářství. Došlo k měnové reformě,⁹ jelikož byl přijat zákon o zavedení koruny československé,¹⁰ byla stažena stará měna a postupně nahrazena Československou korunou v kurzu 1:1. V průběhu měnové reformy byl založen Bankovní úřad ministerstva financí.¹¹

„§ 3

Ministerstvo financí bude až do

další zákonné úpravy obstarávat funkce státní cedulové banky.

⁷ RIEGER, František L, *První čtení návrhu poslance Dr. Riegera a 80 soudruhů v příčině zřízení zemské banky*, <<http://www.psp.cz/eknih/1883skc/4/stenprot/019schuz/s019001.htm>>.

⁸ V období (1918 – 1938).

⁹ Zákon Národního shromáždění č. 84/1919 Sb., nařízení Ministra financí č. 86/1919 Sb. Nařízení okolkování veškerých bankovek. Zákon Národního shromáždění č. 187/1919 Sb., jímž se upravuje oběh a správa platidel v Československém státě.

¹⁰ Zákon 187/1919 Sb., o zavedení koruny československé, ze dne 10. 4. 1919.

¹¹ Nařízení vlády Československé republiky č. 246/1919 Sb., o organizaci Bankovního úřadu, statutu, obchodu a výboru ministerstva financí, o vyúčtování a převzetí lombardu, pokladničních poukázek, žirových účtů Rakousko-uherské banky a o převzetí zaměstnanců této banky. Funkční období JUDr. Aloise Rašína, prvního československého ministra financí.

§ 4

K odbornému obstarávání této funkce zřizuje ministr financí Bankovní úřad Ministerstva financí o jehož správu se budou dělit jednak Bankovní výbor¹² při ministerstvu financí za předsednictví ministra financí nebo jeho zástupce a odborné úřednické obchodní vedení.¹³

1.3.2 Národní banka československá s měnou Kč

Současně probíhala příprava na založení plnohodnotné centrální banky.¹⁴ Byl přijat zákon o akciové bance cedulové.¹⁵ Ke zřízení banky ovšem došlo až v období prosperity československé ekonomiky po vyrovnání s poválečnou inflací a následnou deflací. Podle tohoto zákona byla zřízena Národní banka československá.¹⁶ Svoji činnost, jako cedulová banka Československé republiky, zahájila dne 1. dubna 1926.

"Jsem pro akciovou banku cedulovou, nikoli pro banku státní. Máme-li skutečně cedulové bankovníctví vybudovati řádně, nesmí to býti úřad. Cedulová banka musí býti, (za přísného dozoru státu) oddělena od správy státní, aby nesnášela s ní všechno kolísání státního úvěru, aby nebyla pokládána prostě za instrument financí státních".¹⁷

(JUDr. Alois Rašín)

Banka byla oprávněna provozovat následující obchody: eskontovat směnky, cenné papíry a kupony, půjčovat a přijímat vklady na žirové účty, kupovat a prodávat nemincované

¹² 10-ti členný bankovní výbor odborníků v průmyslu, zemědělství, obchodu a peněžnictví.

¹³ Nařízení vlády Československé republiky č. 119/1919 Sb. (Měnová odluha)

¹⁴ Zákon 102/1925 Sb., o zřízení Národní banky Československé (platný od 26. 5. 1925).

¹⁵ Zákon 347/1920 Sb., o akciové bance cedulové (platný od 21. 5. 1920)

¹⁶ Akciová jistina (12 mil. Zlatých dolarů) Kč 405.000.000 Kč, byla rozdělena na 120.000 nedělitelných, rubropisem převoditelných akcií po 3 375 Kč. Jednu třetinu akcií vlastnil stát.

¹⁷ RAŠÍN, Alois, *Můj finanční plán*,

<http://www.econlib.cz/z_latyfond/html/zf0014.htm#obsah>.

zlato a stříbro. Jejím cílem bylo dosáhnout zlaté parity¹⁸, což se jí v roce 1929 ve velké míře podařilo, jelikož v Československé republice byla zavedena měna zlaté devizy.¹⁹

Nejvyšším orgánem Národní banky Československé byla devítičlenná bankovní rada, složená z guvernéra, viceguvernéra a sedmi členů s pětiletým funkčním obdobím. Guvernéra a viceguvernéra jmenoval a odvolával na návrh vlády prezident republiky, ostatní členy jmenovala vláda na návrh ministra financí. Vedoucím úředníkem byl vrchní ředitel.²⁰

Akciová forma měla centrální bance zaručit nezávislost na vládě s omezením politických nátlaků na její činnost. Ovšem třetina akcií byla majetkem státu, proto byla banka silně provázaná se státem. Nejvyšším statutárním orgánem byla valná hromada akcionářů, svolávaná jedenkrát za rok. Akcionáři byli občané Československa vlastníci alespoň 10 akcií. Cíle měnové politiky nebyly přesně stanoveny, ovšem z dnešního pohledu byla měnová politika Národní banky československé v období první republiky úspěšná. Koruna patřila mezi jednu z nejsilnějších měn.

Krytí měny a nezávislost

Ohledně zavedení zlatého standardu u československé měny a formě nezávislosti centrální banky na vládě se vedly diskuse, byly zastávány následující názory:

1) Čistý zlatý standard měnové politiky je 100 % krytí a plná směnitelnost měny za zlato, tímto by se garantovala stabilita kupní síly měny a podpora zlaté devizy. Směr reprezentovaný Aloisem Rašínem, jeho nástupcem Cyrilem Horáčkem a guvernérem Národní banky Vilémem Pospíšilem.

2) Nezávislá centrální banka podle Engliše, který byl proti zlatému standardu jelikož se cena zlata se na světových trzích výrazně rostla proto není možné spoléhat na stabilitu zlaté československé koruny.

¹⁸ Zlatá parita je krytí měny zlatými rezervami.

¹⁹ Zlaté devizy: Československá měna byla částečně kryta zlatými rezervami a částečně hodnotnými devizami v první řadě anglickými librami a americkými dolary.

²⁰ Od roku 1945 generální ředitel.

„Umělá kupní síla se tvoří výdejem papírových peněz inflační povahy. Je jím výdej státovek; je jím také vždycky úvěr cedulové banky, když jím netvoří jen směnný prostředek (když půjčuje na přínos do národního produktu), nýbrž když mimo tento případ tvoří kapitál provozní a zvláště investiční pro podniky, nebo když půjčuje spotřebnímu hospodářství (státnímu).“²¹

(Prof. JUDr. Karel Engliš)

3) Opozice vůči předchozím dvěma směrům byla reprezentovaná významným teoretikem Josefem Mackem a guvernérem Národní banky Jaroslavem Nebesářem. Prosazovali aktivní měnovou politiku (řízenou vládou), jejímž cílem mělo být vytváření dodatečné koupěschopné poptávky a tím snížení nezaměstnanosti.²²

Světová hospodářská krize

Roku 1929 došlo k velkému propadu akcií na New yorské burze a následkem se zhroutily ekonomiky světa kromě SSSR.²³ V době krize si mnoho lidí myslelo, že kapitalismus skončil, a že viníkem byl demokratický systém. Toho využili hlavně fašisté a komunisté, kteří slibovali pád demokracie a nastolení pevných systémů.

Došlo k postupnému rozpadu zlatého standardu a byly uspořádány pevné kurzy měn, institucionálně ukotvené konferencí v Bretton-Woods.²⁴ Hospodářská krize byla jednou z hlavních příčin druhé světové války.

²¹ ENGLIŠ, Karel. *Soustava národního hospodářství*. Praha, 1938

²² VENCOVSKÝ, F. *Spory o peněžní politiku Národní banky československé ve 20. a 30. letech z pohledu dnešní peněžní teorie a praxe*, Praha: ČNB, 1996.

²³ Svaz sovětských socialistických republik, státní útvar ležící v části Evropy a Asie v letech 1922 – 1991.

²⁴ Bretton-woodský měnový systém (1945–1971) stanovil pevné směnné kurzy všech zemí s tolerancí 1%, garantovanou měnou byl americký dolar.

1.4 Druhá republika a Protektorát²⁵

1.4.1 Národní banka Česko-Slovenská

Národní banka československá byla v roce 1939 přejmenována na Národní banku Česko – Slovenskou, označení československé koruny (Kč) bylo změněno na koruny (K).²⁶ Následně došlo k okupaci českých zemí Německem a zřízení Protektorátu Čechy a Morava.²⁷ **Došlo tak k narušení autonomie cedulaové banky a následnému přejmenování na Národní banku pro Čechy a Moravu.**

Byla zavedena protektorátní koruna v poměru 1 říšská marka = 10 korun. Na území Slovenského štátu plnila funkce centrální banka Slovenská národná banka, která byla plně podřízena Říšské bance v Berlíně.²⁸ Německé okupační síly provedly přeměnu českých peněžních ústavů ve filiálky německých bankovních domů.

Zlaté zásoby státu byly zabaveny Němci, koruna byla znehodnocena nadměrnou emisí určenou k financování výdajů německé okupace.

1.5 Komunismus a reálný socialismus²⁹

„Co je socialismus? Trnitá cesta od kapitalismu ke kapitalismu.“

(Lidová slovesnost)

²⁵ Druhá republika v období (1938–1939), Protektorát Čechy a Morava (1939–1945).

²⁶ Vládní nařízení č. 16/1939 Sb.I, Vlády republiky Česko-Slovenské (1939). Změny v označení měnové jednotky ve zkratce v některých ustanoveních o Národní bance Česko-Slovenské.

²⁷ 15. 3. 1939 vyhlášen Protektorát Čechy a Morava.

²⁸ Vládní nařízení č. 96/1939 Sb., Vlády Protektorátu.

²⁹ V období 1939 - 1989.

1.5.1 Národní banka československá s měnou Kčs

Po osvobození Československa byly sloučeny banky pro Čechy s Moravou a Slovensko, které oddělila válka, byla tedy obnovena činnost prvorepublikové Národní banky československé.³⁰ Došlo k peněžní reformě v poměru 1 protektorátní koruna = 1 Kčs.³¹ Kurz československé koruny k americkému dolaru byl pevně stanoven na 50 Kčs, což je v poměru s kurzem za první republiky (33,75 Kč) velký šok. Kurz zlata byl 1 Kčs = 0,0177734 g Au.

Prezidentským dekretem Edvarda Beneše se Národní banka Československá³² stala jediným emisním ústavem na území ČSR. Díky tomuto dekretu byla zavedena Ústřední správa bank, která sloužila ke kontrole všech znárodněných bank. **Ústřední správa bank byla prvním krokem k pozdější úplné centralizaci československého bankovníctví do jedné centrální banky.**

1.5.2 Státní banka československá

Národní banka Československá byla zestátněna jelikož byl nahrazen zákon o akciové bance cedulové z roku 1920.³³ Byly nově vymezeny její funkce s ohledem na potřeby centrálně plánovaného hospodářství a také upraveny její vztahy k ostatním bankám. Pravidla bankovní rady zůstala zachována.

Roku 1950 zahájila činnost Státní banka československá³⁴ jako centrální a jediná emisní banka Československa. Banka změnila nejen jméno, funkce, ale i budovu, v této budově sídlí dnes Česká národní banka. **Činnost centrální banky byla plně podřízena ministerstvu financí a řízena měnovým plánem podřízeným národohospodářskému plánu.**

Nově v čele centrální banky byl generální ředitel, osobně odpovědný ministru financí. Generálního ředitele a jeho náměstka jmenovala vláda po návrhu ministra financí. Vrchní

³⁰ Právním podkladem pro obnovu činnosti Národní banky byl dekret č. 139/1945 Sb., Prezidenta republiky o přechodné úpravě právních poměrů NBC, se sídlem v Praze, ulici Politických vězňů.

³¹ Dekret č. 91/1945 Sb., Prezidenta republiky o obnovu československé měny (1945).

³² Dekret č. 102/1945 Sb., Prezidenta republiky o znárodnění akciových bank (1945).

³³ Zákon č. 38/1948 Sb., Ústavodárného Národního shromáždění republiky Československé o NBC (1948).

³⁴ Zákon 31/1950 Sb., o zřízení Státní banky československé (1950). Zahájení činnosti 1. 7. 1950.

ředitelé, kteří řídili zvláštní úseky jmenoval ministr financí. **Délka funkčního období u vrcholných představitelů banky nebyla vůbec stanovena.**³⁵

Funkcí banky byla emise, obchod se zlatem, cennými papíry, zahraniční a tuzemské transakce v hotovostním i bezhotovostním styku, státní pokladní služby, dále kontrola plnění hospodářského plánu a poskytování hospodářství krátkodobých úvěrů.

Kauza z roku 1953: „Loupež století“

„Naše měna je pevná a měnová reforma nebude, všechno jsou to fámy, které šíří třídní nepřátelé.“³⁶

(Antonín Zápotocký)

Následující den byla vyhlášena peněžní reforma:

„§ 1

Další rozvoj národního hospodářství staví náš stát před úkol provést peněžní reformu vydáním nových peněz a stažením starých, s cílem zvýšení kupní síly československé koruny a upevnění jejího kursu.

§ 2

(1) Peněžní jednotkou na území Československé republiky je počínajíc dnem 1. června 1953 československá koruna (Kčs), která se rovná 0,123426 g ryzího zlata; její kurs v poměru k rublu se stanoví na 1,80 Kčs za jeden rubl. Na tomto podkladě určuje Státní banka československá poměr československé koruny k cizím měnám.“³⁷

Byl zaveden volný trh pro všechny druhy zboží. Lidé, kteří se proti reformě bouřili, byli potrestáni vězením nebo vyhoštěním do pohraničí. Hotovost do výše 300 Kčs byla měněna v poměru 5:1, vyšší částky klesaly až k poměru 50:1. Vklady, které ještě byly vázané z reformy v roce 1945, byly úplně anulovány. Reforma byla připravována s naprostou tajností za spolupráce sovětského svazu.³⁸

³⁵ Zákon č. 84/1952 Sb., Národního shromáždění republiky Československé o organizaci peněžnictví.

³⁶ V rozhlasovém projevu prezident Československa Antonín Zápotocký, klamal národ.

³⁷ Zákon č. 41/1953 Sb., Národního shromáždění republiky Československé o peněžní reformě (1953).

³⁸ Kalendárium - Měnová reforma - velká peněžní loupež 1. 6. 2008 18:08 , autor: ČT24

Stejného roku byla ČSR vyzvána k vystoupení z Mezinárodního měnového fondu a Světové banky z důvodu neplnění závazků. Státní banka československá byla nešťastně transformována dle modelu banky Sovětského svazu. Důležitým datem byl rok 1957, kdy byla založena německá centrální banka Deutsche Bundesbank, které bude věnována pozornost v samostatné kapitole vzhledem k jejímu vlivnému postavení vůči centrálním bankám Evropy. Počínaje rokem 1958 NBČ poskytovala dlouhodobé investiční úvěry. V roce 1960 byla přijata ústava a Československá republika stala socialistickou, tedy Československá socialistická republika (ČSSR).

Pozitivní změnu to přineslo bankovníctví pro Státní banku československou, která přestala být podřízena ministerstvu financí:

„§ 2

(3) Banka může svým jménem nabyvat práv a zavazovat se.“³⁹

Názvosloví vrcholných orgánů, neomezené funkční období a jmenování do funkce vládou, zůstalo dle původního zákona, ale kompetence ministra financí navrhopvat do funkcí zanikla.

V roce 1963 byla zřízena Mezinárodní banka hospodářské spolupráce v Moskvě a rok na to byla založena státem Československá obchodní banka jako akciová společnost, pro mezinárodní operace v podnikové sféře. Rok 1969 pamatuje federalizaci Československé republiky jako federaci dvou států.⁴⁰

Bylo zřízeno Federální ministerstvo financí,⁴¹ které sestavilo devizový plán⁴² s účelem vytvoření příznivých podmínek pro zapojení československého hospodářství do mezinárodní dělby práce. Pro rovnováhu platební bilance a stabilitu kupní síly československé měny a zabezpečit ochranu celospolečenských zájmů, zejména československé měny, s cílem postupného dosažení její směnitelnosti.⁴³ V rámci reformních pokusů o přestavbu ekonomiky zahájeny přípravné práce na reformě Československého bankovníctví.

³⁹ Zákon č. 117/1965 Sb., Národního shromáždění Československé socialistické republiky o SBČ (1965).

⁴⁰ 1. 1. 1969 vznikla Československá federace České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky.

⁴¹ Zákon č. 171/1968 Sb., o zřízení federálních ministerstev a federálních výborech.

⁴² Zákon č. 143/1970 Sb., o devizovém hospodářství (1971).

⁴³ Zákon č. 142/1989 Sb., o devizovém hospodářství, zásada 1, účel zákona.

1.6 Demokracie⁴⁴

Roku 1989 proběhla Sametová revoluce pádem komunistického režimu a přechodem k demokracii. Touto událostí vzniká nová etapa centrálního bankovníctví, kdy došlo k vývoji její nezávislosti.

Od roku 1990 začal platit zákon o Státní bance československé 130/1989 Sb., a zákon o bankách a spořitelnách 158/1989 Sb.⁴⁵ **Zákon o Státní bance československé byl postupně upravován, zákon č. 22/1992 Sb., o Státní bance československé upravoval její statut, který vycházel z legislativní úpravy německé Bundesbanky.** Touto úpravou byla Státní banka československá odpoutána od ústředních orgánů státní správy. Počátkem dne 8. března 1992 funguje systém mezibankovního platebního styku v České republice CERTIS (Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement system), který zpracovává mezibankovní platby v českých korunách.

Vznik České republiky

Jelikož v roce 1990 došlo k národnostním sporům mezi českým a slovenským národem, tudíž se 1. ledna 1993 rozpadla Československá federace a vznikla samostatná Česká republika a Slovenská republika. Česká republika se stala subjektem mezinárodního práva a ve stejný den její první Ústava nabyla účinnosti. **Současně vznikla Česká národní banka (dále ČNB), které zůstaly hlavní rysy úpravy činnosti centrální banky zachovány.** Začal platit zákon o oddělení měny v poměru 1:1.⁴⁶ a od roku 1995 platil devizový zákon,⁴⁷ který zavedl vnější směnitelnost koruny.

⁴⁴ Počínaje rokem 1989 až po současnost.

⁴⁵ MARTINČÍK, David. *Národohospodářský obzor: National economic horizons*. Brno: 2006, 26-41. ISBN 1213-2446.

⁴⁶ Zákon o oddělení měny 60/1993 Sb. (3. 2. 1993)

⁴⁷ Devizový zákon č. 219/1995 Sb.

2 Česká národní banka (ČNB)

ČNB je centrální banka České republiky, která dohlíží nad finančním trhem. ČNB je veřejnoprávním subjektem se sídlem v Praze, Na Příkopě 28.⁴⁸ Je zakotvena v samostatné šesté hlavě Ústavy České republiky⁴⁹ podle článku 98 a její kompetence jako správního úřadu jsou stanoveny zákonem č.6/1993 Sb., o ČNB⁵⁰, ve znění pozdějších předpisů.⁵¹ **Hlavním cílem její činnosti je dosažení a udržení cenové stability a tím zajišťovat nízkoinflační prostředí v ekonomice státu, pro hospodářský růst za podpory hospodářské politiky.**⁵² Od roku 1998 ČNB operuje v cílování inflace.

2.1 Cenová stabilita

Dne 29. listopadu 2000 jmenoval prezident Václav Havel bez konzultace s vládou nového guvernéra a viceguvernéry, což se nelíbilo Poslanecké sněmovně. Tyto politické nesrovnalosti vyústily v návrh Ústavnímu soudu na zrušení sporných ustanovení novely prezidentem republiky. O návrhu rozhodl Ústavní soud v novele zákona,⁵³ kde zrušil většinu sporných ustanovení dle příslušných článků Ústavy.

Byl přijat Ústavní zákon,⁵⁴ který novelizoval čl. 98 Ústavy v hlavním cíli § 2 odst. (1) zákona o ČNB „péče o stabilitu měny“ změněno na „péče o cenovou stabilitu“. Účinnost nástrojů vedoucích k cenové stabilitě je zaručena díky nezávislosti centrální banky.

⁴⁸ ČNB má sedm regionálních poboček: Praha, Hradec Králové, Ústí nad Labem, Plzeň, České Budějovice, Brno, Ostrava.

⁴⁹ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR

⁵⁰ Dle § 1 zákona č. 6/1993 Sb., o ČNB.

⁵¹ Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách.

⁵² Dle § 2 odst. (1) zákona č.6/1993 Sb., o ČNB.

⁵³ Novela zákona o ČNB č. 278/2001 Sb.

⁵⁴ Ústavní zákon č. 448/2001 Sb., (účinný od 1. 1. 2002).

2.2 Pojem nezávislost centrální banky

Institucionální závislost centrální banky na vládě

Její vedení je většinou jmenováno a odvoláváno vládou, přizpůsobuje měnovou politiku zájmům vlády a státnímu rozpočtu, taková centrální banka pomáhá vládě s jejími rozpočtovými výdaji, především před volbami, což může vést k inflaci.⁵⁵

Dne 1. 5. 2004 se Česká republika začlenila do Evropské unie, ČNB se stala členem Evropského společenství centrálních bank (ESCB), současně pro ni platí smlouva o EU.

2.2.1 Druhy nezávislosti ČNB dle Maastrichtských kritérií⁵⁶

Nezávislost de iure (Legal Independence)

Institucionální nezávislost centrální banky je definována zákonem: „*Česká národní banka a národní rada při plnění hlavního cíle České národní banky a při výkonu dalších činností nesmějí přijímat ani vyžadovat pokyny od prezidenta republiky, Parlamentu, vlády, správních úřadů ani od jakéhokoli jiného subjektu.*“⁵⁷ To znamená, že může provádět i takovou měnovou politiku, která nemá politickou podporu.

Personální nezávislost Sedmičlennou bankovní radu ČNB jmenuje a odvolává prezident republiky bez asistence vlády. Zákon rovněž exaktně vymezuje důvody pro případné odvolání členů BR.⁵⁸ Funkční období vrcholných orgánů centrálních bank musí být alespoň 5 let. Dle § 5 zákona o ČNB.

⁵⁵ URBAN, Jan. *Teorie národního hospodářství* 3. Praha: 2011, 559 s. ISBN 978-807-3575-793.

⁵⁶ **Maastrichtská kritéria nezávislosti** jsou evropské principy nezávislosti centrálních bank, podmínky: **Institucionální** (dle čl. 130 Smlouvy o fungování EU, čl. 7 Statutu ESCB a ECB), **Personální** (dle čl. 14 Statutu), **Funkční** (dle čl. 127 Smlouvy o fungování EU, čl. 2 Statutu), **Finanční** (dle čl. 123 Smlouvy o fungování EU).

⁵⁷ ČNB je nezávislá, dle §9 odst. 1 zákona č.6/1993 Sb., o ČNB

⁵⁸ Neplnění zákonem stanovených podmínek pro výkon funkce, nevykonávání své funkce po dobu delší než 6 měsíců či vážné pochybení.

Funkční nezávislost spočívá v autonomii ČNB při formulování inflačních cílů a nástrojů k jejich dosažení. Kurzový režim je sice ČNB povinna stanovovat po projednání s vládou, ale nesmí tím být ohrožen její hlavní měnový cíl.⁵⁹ O zásadách a opatřeních měnové a fiskální politiky se ČNB a vláda vzájemně informují.⁶⁰ Prvořadým cílem je udržování cenové stability za podpory hospodářské politiky, hospodářského růstu, zvyšování životní úrovně, vysoké úrovně zaměstnanosti. Zde ovšem nastává problém kdy cílem banky je zvyšovat zaměstnanost a snižovat inflaci, nastává inverzní vztah mezi nezaměstnaností a inflací tzv. Philipsova křivka, která značí existenci inverzního vztahu mezi mzdovou inflací a mírou nezaměstnanosti. Klesající míra nezaměstnanosti je doprovázena rostoucí mírou mzdové inflace a naopak.

Finanční nezávislost je zakotvena v části desáté zákona o ČNB v §47 a §48. Hospodaření České národní banky spočívá v zákazu přímého financování veřejného sektoru a jím řízených subjektů. ČNB hospodáří podle rozpočtu schváleného bankovní radou, který je členěn tak, aby byly zřejmé výdaje na pořízení majetku a výdaje na provoz. ČNB je povinna po skončení hospodářského roku zpracovat účetní uzávěrku a nechat ji ověřit externím auditorem. Z té pak vychází roční zpráva o výsledku hospodaření, která je překládána parlamentu. ČNB je rovněž povinna pravidelně zveřejňovat dekadní výkazy o své finanční pozici.

Z ekonomického hlediska odlišujeme 2 druhy nezávislosti centrální banky:

Cílovou nezávislost, při které centrální banka sama bez ohledu na vládu volí svůj inflační cíl.

Instrumentální nezávislost, kdy si sama centrální banka volí nástroje a způsoby, jak bude inflačního cíle dosahovat. Ekonomové jsou názoru, že banka by měla mít instrumentální závislost, ale cílovou ne. Potom může být kredibilní pro veřejnost.⁶¹

⁵⁹ Srov. § 35 zákona o ČNB.

⁶⁰ Srov. § 9 odst. (2) zákona o ČNB.

⁶¹ HOLMAN, R. Čtyři nebezpečí extrémní autonomie centrální banky. In Právní postavení centrální banky v demokratickém státě, Praha, s.59-61.

2.2.2 Přejídné omezení nezávislosti ČNB

Původním cílem novely Zákona o ČNB z roku 2000⁶² byla harmonizace s legislativní úpravou postavení Evropské centrální banky. Při projednávání této novely v parlamentu však do ní byly, nad rámec zahrnuté rovněž některé dodatečné úpravy, které od ledna 2001 výrazně omezovaly nezávislost ČNB, byly v rozporu s Ústavou ČR a naopak byly protiharmonizační.

„§ 9

(1) Česká národní banka a bankovní rada je při plnění svých úkolů nezávislá na pokynech vlády, prezidenta republiky, Parlamentu, jiných správních úřadů či orgánů územní samosprávy.

(2) Záležitosti týkající se kursového režimu a stanovení inflačního cíle Česká národní banka konzultuje s vládou a na její vyžádání jí předkládá o těchto záležitostech zprávy.“⁶³

I) Dle § 9 jsou odstavce (1) a (2) ve vzájemném rozporu. Dle odstavce (1) je ČNB institucionálně nezávislá, paradoxně dle odstavce (2) je institucionálně závislá. Nakonec se došlo k východisku svěřit péči o cenovou stabilitu jiné instituci, než je vláda, delegovat této instituci nezávislost na vládě a obdarovat ji instrumenty, kterými bude schopna zajistit cenovou stabilitu. Tak vznikl koncept nezávislé centrální banky.

II) Bankovní rada měla schvalovat pouze rozpočet pro činnosti spojené se zabezpečováním hlavního měnového cíle. Její provozní a investiční rozpočet měla schvalovat poslanecká sněmovna parlamentu ČR.

III) Změna mechanismu jmenování členů bankovní rady, kterou měl jmenovat prezident republiky na základě návrhu vlády. Tyto úpravy nebyly kladně přijaty velkou částí odborné veřejnosti, ani mnohými významnými mezinárodními institucemi, jako Mezinárodním měnovým fondem, Evropskou komisí či Evropskou centrální bankou.

Úpravy byly shledány Ústavním soudem jako neústavní a s účinností od 3. srpna 2001 byly zrušeny. **Jako „dárek“ k 75. výročí vzniku první samostatné měnové instituce od československého státu, byla ČNB navráćena její nezávislost novelou⁶⁴ v květnu 2002.⁶⁵**

⁶² Novela zákona o ČNB č. 442/2000 Sb.

⁶³ § 9 Novely zákona o ČNB č. 442/2000 Sb.

⁶⁴ Novela zákona o ČNB (č.127/2002).

Touto novelou je zákon doplněn v rámci harmonizace s právní úpravou centrálních bank Evropské unie. Současně i právní postavení České národní banky jako instituce nezávislé s částečnou odpovědností a povinností koordinace své hospodářské politiky s vládou.⁶⁶

2.2.3 Čtyři nebezpečí extrémní autonomie centrální banky

1) Když bude centrální banka provádět nezávislou protiinflační politiku, tedy bez ohledu na hospodářské cíle vlády, bude vládu tlačit k expanzivní rozpočtové politice. Tedy dojde k vzrůstu úrokových sazeb a k nadhodnocení domácí měny. Nakonec soukromé investice na export jsou vytěšňovány vládními výdaji, což je z dlouhodobého hlediska nepříznivé.

2) Nekoordinovaná monetární politika centrální banky s politikou vlády ztrácí kredibilitu (důvěryhodnost). Nekredibilní inflační cíle nemají vliv na inflační očekávání, čímž dojde k selhání cílování.

3) Politická odpovědnost bankéřů se vytrácí. Dle ekonomů by neměla nezávislost zbavit bankéře jejich politické odpovědnosti vůči voleným zastupitelským orgánům. Naopak politická zodpovědnost podporuje silné a nezávislé postavení centrální banky. V porovnání s Novým Zélandem, kde je centrální banka zavázána plnit vyhlášený inflační cíl, jeho nesplnění je důvodem k odvolání guvernéra banky.

4) Měnová politika v zemi s flexibilním měnovým kurzem. Lidé viní za všechno vládu ale ta je ve skutečnosti bezmocná mezitím, kdy přehlížíjí jádro problému. **Je nutné si uvědomit, že centrální banka je jednou z nejmocnějších politických institucí v zemi. Poměrně malá změna úrokových sazeb má znatelné účinky.** Skutečná politická zodpovědnost zakotvená v zákoně je naprostou nezbytností.⁶⁷

⁶⁵ KOTLÁN, Viktor. *Zákon o ČNB, Inflační cíl a ekonomická teorie*, Praha 2001, str. 28.

<www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2001/cl_01_010322.html>.

⁶⁶ MARTINČÍK, David. *Míra nezávislosti ČNB: Minulý vývoj a vstup do EMU*. Plzeň.

<http://home.zcu.cz/~martinci/publikace_pdf/FKP06.pdf>.

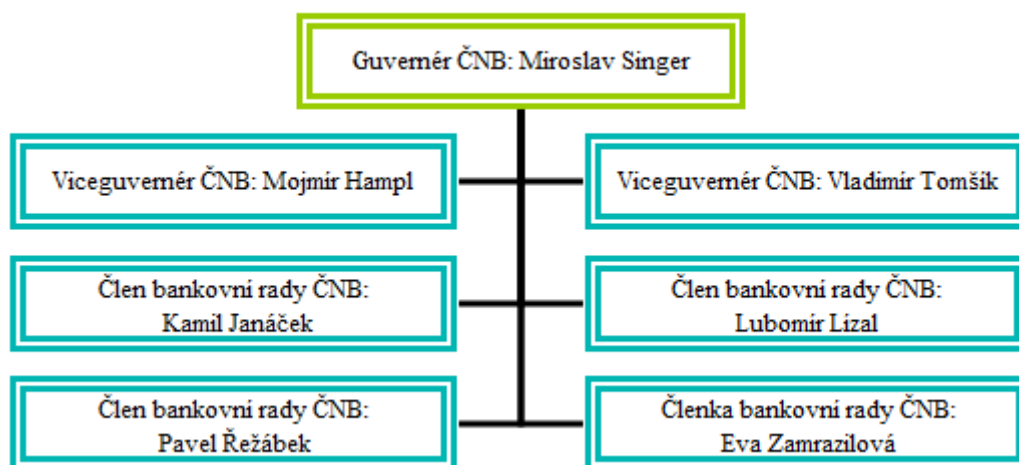
⁶⁷ HOLMAN, R. Čtyři nebezpečí extrémní autonomie centrální banky. In *Právní postavení centrální banky v demokratickém státě*. Praha. s.59-61.

2.3 Analýza funkce ČNB

ČNB je cedulovou bankou, měnovým orgánem a působí jako správní úřad s legislativní pravomocí. **Hospodaří samostatně s majetkem svěřeným státem** a do její činnosti lze zasahovat v rozmezí zákona (§ 1 odst. (4) zákon o ČNB).

Nejvyšším řídicím orgánem ČNB je bankovní rada. Členy bankovní rady jsou: Guvernér, dva viceguvernéři a čtyři členové bankovní rady, všechny jmenuje a odvolává prezident republiky na období 6 let za velmi striktních podmínek.⁶⁸

Dle § 11 zákona o ČNB má guvernér právo se účastnit jednání vlády s poradním hlasem a naopak určený člen vlády má stejnou možnost při jednání bankovní rady. Členové bankovní rady se po konci svého mandátu musejí řídit konkurenční doložkou, která jim zakazuje pracovat u konkurence v oboru po období šesti měsíců.

Tabulka č. 1 – Hierarchie současné bankovní rady⁶⁹

⁶⁸ Dle § 6 odst. 2 zákona o ČNB.

⁶⁹ Tabulka č. 1, vlastní tvorba.

Guvernér Miroslav Singer ve funkci pro období (2010 - 2016).

Viceguvernér Mojmír Hampl (2008 - 2014).

Viceguvernér Vladimír Tomšík (2012 - 2018). Druhé funkční období.

Člen bankovní rady Kamil Janáček (2010 -2016).

Člen bankovní rady Lubomír Lízal (2011 – 2017).

Člen bankovní rady Pavel Řežábek (2011 – 2017). Druhé funkční období.

Členka bankovní rady Eva Zamrazilová (2008 – 2014).

2.3.1 Analýza funkce ČNB dle jejího ukotvení v zákoně

§ 2

(2) V souladu se svým hlavním cílem Česká národní banka:⁷⁰

a) Určuje monetární (měnovou) politiku

Monetární politika je zakotvena v Ústavě ČR a zákoně o ČNB. Dle § 2 odst. (1) je jejím hlavním cílem péče o cenovou stabilitu rovněž podpora obecné hospodářské politiky vlády, pokud není tento vedlejší cíl v rozporu s cílem hlavním. Tohoto cíle dosahuje bankovní rada ČNB změnami v nastavení základních úrokových sazeb, které vychází z aktuální makroekonomické prognózy a vyhodnocení rizik jejího naplnění.

Po vstupu ČR do Eurozóny se ČNB vzdá samostatné měnové politiky ve prospěch Evropské centrální banky. Podmínky nástrojů monetární politiky jsou zakotveny v § 29 zákona o ČNB (obchody s bankami).

2.3.2 Nástroje monetární politiky

2T repo operace

Operace s vývojem úrokových sazeb na volném trhu jsou většinou prováděny ve formě 2 (T) týdenních repo operací, přijímá od bank přebytečnou likviditu⁷¹ a bankám předává jako kolaterál (finanční zajištění) dohodnuté cenné papíry. Obě strany se zároveň zavazují, že po uplynutí doby splatnosti proběhne reverzní transakce, v níž ČNB jako dlužník vrátí věřitelské bance zapůjčenou jistinu zvýšenou o dohodnutý úrok a věřitelská banka vrátí ČNB poskytnutý kolaterál.

⁷⁰ *Tučně zvýrazněná kurzíva* značí citovaný zákon o ČNB doplněný o analýzu.

⁷¹ Likvidita je momentální schopnost uhradit splatné závazky.

Depozitní facilita

ČNB Poskytuje bankám uložení přebytečné likvidity bez zajištění přes noc. Banka má na přístup do depozitní facility nárok, pokud požádá o uzavření obchodu Odbor korunových a devizových intervencí ČNB nejpozději 15 minut před uzávěrkou účetního dne systému CERTIS v minimálním objemu 10 mil. Kč. Depozita jsou úročena diskontní sazbou. Diskontní sazba proto zpravidla představuje dolní mez pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb na peněžním trhu.

Marginální zápůjční facilita

Poskytuje bankám, které mají s ČNB uzavřenou rámcovou repo smlouvu, možnost vypůjčit si přes noc od ČNB formou repo operace likviditu. Žádost nutno podat nejpozději 25 minut před uzávěrkou účetního dne systému CERTIS v minimálním objemu 10 mil. Kč. Finanční prostředky v rámci této facility jsou úročeny lombardní sazbou. Lombardní sazba představuje horní mez pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb na peněžním trhu.

Povinné minimální rezervy

Každý finanční ústav, který má v ČR bankovní licenci je povinný držet na svém účtu u ČNB povinnou minimální rezervu (PMR). Předepsaný objem PMR je stanoven na 2 % ze základny pro výpočet PMR.⁷²

úrokové sazby	úroková sazba	platí od
dvoutýdenní repo operace - 2T repo sazba	0,05 %	2. 11. 2012
depozitní facilita - diskontní sazba	0,05 %	2. 11. 2012
marginální zápůjční facilita - lombardní sazba	0,25 %	2. 11. 2012
povinné minimální rezervy	sazba z primárních vkladů	platí od
banky	2,00 %	7. 10. 1999
stavební spořitelny a ČMZRB	2,00 %	7. 10. 1999

Tabulka č. 2 – Měnově politické nástroje⁷³

⁷² Měnová politika, ČNB,

<http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/#mp_nastroje>.

2.4 Banka bank

„§ 27

Česká národní banka vede účty bank a přijímá jejich vklady.

§ 28

Česká národní banka může od bank nakupovat, popřípadě jim prodávat

- a) směnky splatné do šesti měsíců ode dne nákupu Českou národní bankou a opatřené alespoň dvěma podpisy, z toho alespoň jedním podpisem za banku;*
- b) státní dluhopisy nebo jiné cenné papíry se státní zárukou.“⁷⁴*

b) Vydává bankovky a mince

Emise Hotovostních peněz je jednou ze základních definičních charakteristik ČNB. Je spojena s emisním monopolem a vztahuje se na bankovky, mince i pamětní. Součástí je ochrana proti padělání, obnova opotřebovaných peněz. Je zakotvena ve čtvrté části zákona o ČNB (Emise bankovek a mincí) dle § 12 - § 22.

c) Řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank, pečuje o jejich plynulost a hospodárnost a podílí se na zajištění bezpečnosti, spolehlivosti a efektivnosti platebních systémů a na jejich rozvoji.

2.5 Banka státu

ČNB vede účty a provádí některé operace pro vládu, centrální orgány, orgány místní moci a správy a některé podniky veřejného sektoru. Je mluvčím státu v měnových otázkách vůči zahraničí a reprezentuje Českou Republiku u:

- 1) Skupiny Světové banky (The World Bank Group)
- 2) Evropské banky pro obnovu a rozvoj (EBRD)⁷⁵

⁷³ Zdroj: www.cnb.cz

⁷⁴ Zákon 6/1993 (Obchody s bankami).

⁷⁵ **Evropská banka pro obnovu a rozvoj** (anglicky: European Bank for Reconstruction and Development - EBRD) byla založena v roce 1990. Pomáhá zemím střední a východní Evropy při budování tržního hospodářství a demokratického prostředí. Členy banky je 61 zemí, Evropské společenství a Evropská investiční banka, cílem finanční pomoci je 27 zemí od střední Evropy po střední Asii. Sídlí v Londýně.

- 3) Evropské centrální banky ECB/ESCB
- 4) Mezinárodního měnového fondu
- 5) Banky pro mezinárodní platby

ČNB Reprezentuje stát v měnové oblasti a dle §3 odst. (5) je ČNB povinna informovat nejméně jednou za tři měsíce o měnovém vývoji veřejnost.

2.5.1 Zpráva o finanční stabilitě⁷⁶

„§ 2

(2) V souladu se svým hlavním cílem Česká národní banka

d) Vykonává dohled nad osobami působícími na finančním trhu, provádí analýzy vývoje finančního systému, pečuje o bezpečné fungování a rozvoj finančního trhu v České republice a přispívá ke stabilitě jejího finančního systému jako celku.“

Cílem ČNB z hlediska finanční stability je zajištění takové míry odolnosti systému, aby byla minimalizována rizika vzniku finanční nestability.

2.5.2 Zpráva o inflaci

*„Zajisté žádná pohroma, žádný mor a hromadné umírání, ani kdyby nepřátelé celou zemi loupením a pálením pustošili, tolik by neuškodilo lidu božímu jako časté měnění a podvodné lehčení mince“.*⁷⁷

(Kosmas)

*„My tak dobrý groš, peníz a halěř dělati chceme, aby se každý chudý i bohatý mohl naší znamenité opravě, kterou učiníme, radovati.“*⁷⁸

(Jiří z Poděbrad)

⁷⁶ §2 odst. 2 zákona o ČNB č. 6/1993Sb. ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁷ Kosmova kronika česká, 12. století.

⁷⁸ Vyhlášení Mincovního řádu při peněžní reformě v r. 1469, návrat k vydávání pražských grošů oproti devalvovaným (Kutno) horským peněžům.

Počínaje rokem 1998 přešla ČNB k cílování inflace, kde významnou roli hraje komunikace centrální banky s veřejností pomocí vydávání čtvrtletní zprávy o inflaci v databázi ARAD⁷⁹. V této čtvrtletní zprávě je jednak hodnocení uplynulého hospodářského a měnového vývoje a jednak i prognózy pro zachování transparentnosti, srozumitelnosti, předvídatelnosti a tímto důvěryhodnosti měnové politiky.⁸⁰

Celková inflace dosáhla v září 2012 meziroční hodnoty 3,4% překročila tedy horní toleranční pásmo inflačního cíle ČNB.⁸¹ V roce 2011 se inflace vyvíjela dle prognózy, ale vyšší růst regulovaných cen a zvýšení snížené sazby DPH z 10% na 14% způsobilo značnou odchylku celkové inflace. Tohle je názorný příklad, že prognózy neumí předpovědět přesné ekonomické dění.

Určení hodnoty inflačního cíle⁸²

1) První možností je přímý přenos preferencí, kdy samotní politici stanoví centrální bance hodnotu inflace, o kterou má usilovat.

2) **V druhé možnosti je ponecháno na centrální bance, aby si stanovila inflační cíl sama.** Do bankovní rady jsou zvoleny takové osoby, jejichž preference jsou ideálně shodné s preferencemi politické reprezentace. Touto praxí se řídí Evropská centrální banka i ČNB.⁸³

Bývalý guvernér ČNB Zdeněk Tůma je názoru, že inflační cíl by měl být konzultován s vládou, resp. ministerstvem financí, či aby byl vládou dokonce stanoven. Takto je systém nastavený ve Velké Británii a Novém Zélandě funguje celkem dobře. Je možno uzavřít s členy řídicího orgánu smlouvu, jejíž platnost bude podmíněna plněním zadaného inflačního cíle. Komunikace s ministerstvem financí a vládou považována za natolik důležitou,

⁷⁹ARAD - Databáze časových řad, které sestavuje Česká národní banka, nabízí nejucelenější souhrn aktuálních statistických dat. Základem databáze jsou zdrojové tabulky včetně svého věcného správce, který zodpovídá za data v něm obsažená a za použitou metodiku.

⁸⁰ Zpráva o inflaci/IV 2012 ISSN 1803-2400, ČNB.

⁸¹ Výše horního tolerančního pásma inflačního cíle ČNB byla 3%, pro rok 2012.

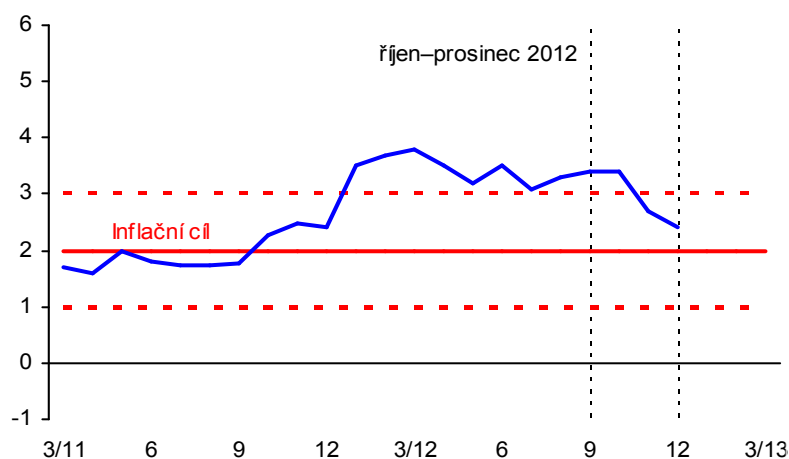
⁸² Zákon o ČNB č. 6/1993 Sb. ve znění zákona č. 442/2000 Sb.

⁸³ MARTINČÍK, David. *Ekonomie (ne)závislého postavení centrální banky*, Plzeň, 2005, <http://home.zcu.cz/~martinci/publikace_pdf/EM05.pdf>.

že inflační cíl byl v posledních letech vždy s ministerstvem financí konzultován a informace o stanovení inflačního cíle prošla jako materiál jednáním vlády.⁸⁴

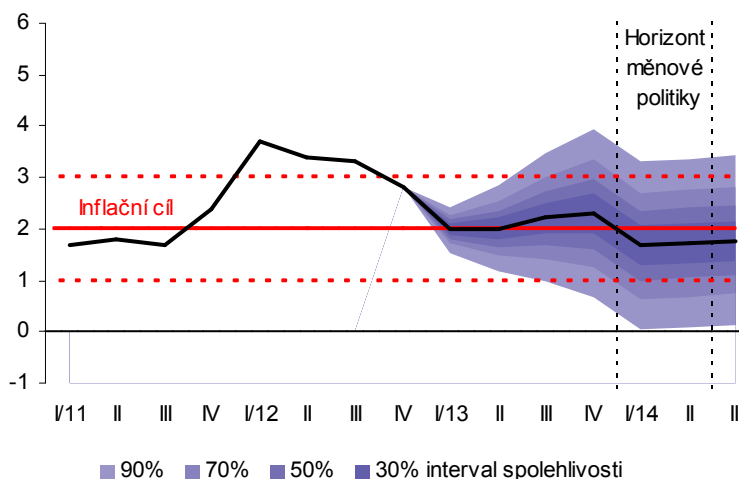
Pokud se inflace odchyluje od cíle, následují předem specifikované sankce nebo vypovězení smlouvy. V obou případech by měla mít politická reprezentace možnost monitorovat jednání centrální banky.⁸⁵

Grafické znázornění plnění inflačního cíle

Graf č. 1 – Plnění inflačního cíle⁸⁶

Grafické znázornění prognózy celkové inflace

Graf č. 2 – Prognóza celkové inflace pro rok 2013⁸⁷

⁸⁴ Srov. Mladá fronta DNES 1.9.2004 na straně 7 v rubrice Názory pod názvem "ČNB nemůže suplovat vládu".

⁸⁵ KOTLÁN, Viktor. *Zákon o ČNB, inflační cíl a ekonomická teorie*, Praha, 2001, s. 28.

<http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2001/cl_01_010322.html>.

⁸⁶ Celková inflace ve čtvrtém čtvrtletí 2012 klesla do horní poloviny tolerančního pásma cíle ČNB. Zdroj: ČNB.

d) Vykonává dohled nad osobami působícími na finančním trhu, provádí analýzy vývoje finančního systému, pečuje o bezpečné fungování a rozvoj finančního trhu v České republice a přispívá ke stabilitě jejího finančního systému jako celku.

Regulace podnikání bank podléhá zákonu č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů. Zákon o bankách zpracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje některé vztahy související se vznikem, podnikáním a zánikem bank se sídlem na území České republiky. Týká se i vzájemného působení ve vztahu Česká republika a zahraničí. Bankami se pro účely tohoto zákona rozumějí akciové společnosti se sídlem v České republice, které přijímají vklady od veřejnosti, a poskytují úvěry, dle základního ustanovení § 1 odst. (1) zákona o bankách.

2.6 Bankovní dohled je zakotven v zákoně o ČNB:

„§ 2

(2) V souladu se svým hlavním cílem Česká národní banka:

d) „vykonává bankovní dohled nad činností bank, poboček zahraničních bank a konsolidačních celků, jejich součástí je banka se sídlem v České republice, a pečuje o bezpečné fungování a účelný rozvoj bankovního systému v České republice.“⁸⁸

V rámci EU je bankovní dohled ponechán kontrole domovského členského státu dle 2. bankovní směrnice (89/646/EHS). **Německo, Velká Británie, Francie, Belgie, Dánsko, Finsko, Švédsko mají oddělený bankovní dohled od centrálních bank.**⁸⁹

e) Provádí další činnosti podle tohoto zákona a podle zvláštních právních předpisů.

Jedná se o správu devizových rezerv státu, operace na devizovém trhu a devizovou regulaci⁹⁰ **ČNB operuje s devizovými rezervami, zabezpečuje devizové likvidity země**

⁸⁷ Celková inflace se v letošním roce 2013 navzdory daňovým změnám bude pohybovat v blízkosti cíle ČNB, na začátku příštího roku klesne pod cíl. Zdroj: ČNB.

⁸⁸ Zákon č. 6/1993 Sb. o ČNB

⁸⁹ BAŽANTOVÁ, Ilona. Nestandardní právní zakotvení ČNB, In Právní postavení centrální banky v demokratickém státě, Praha, 2000, s.19-34.

a ovlivňuje úroveň a pohyby měnového kurzu domácí země. Řídí se devizovým zákonem č. 219/1995 Sb. a vyhláškou ČNB a Ministerstva financí č. 261/1995 Sb.

Devizové hodnoty devizového práva:

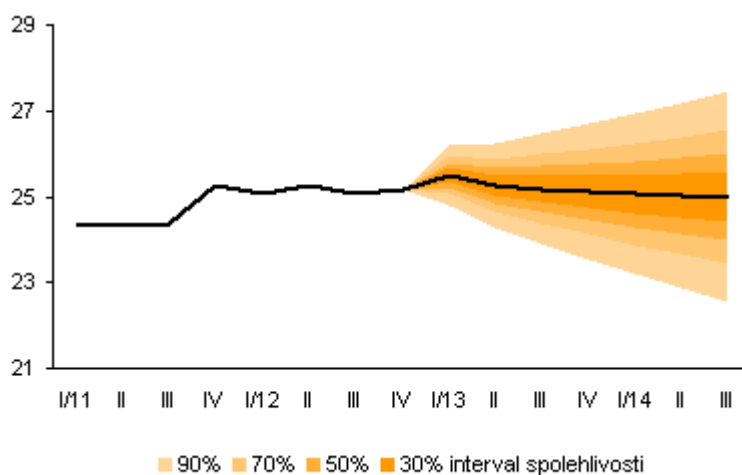
- 1) Peněžní prostředky v cizí měně
- 2) Zahraniční cenné papíry
- 3) Penězi ocenitelná práva a závazky

Databáze vývoje peněžních prostředků v cizí měně CZK/EUR

Graf č. 3 – Vývoj měnového kurzu CZK/EUR⁹¹

Prognóza vývoje peněžních prostředků v cizí měně CZK/EUR

Graf č. 4 - Prognóza měnového kurzu CZK/EUR⁹²

⁹⁰ Devizová regulace: Stanovuje a prověřuje základní rámcová pravidla dispozice se zahraničními měnami pro bankovní i nebankovní subjekty.

⁹¹ V intervalu 10-ti let (2003 – 2013) Zdroj: ČNB.

3 Deutsche Bundesbank

Jak jsem již uvedla v historickém vývoji, že se budu věnovat podrobněji Deutsche Bundesbank, tak nyní je ten pravý okamžik. Bundes znamená německy spolek, tedy Německá spolková banka. Byla založena roku 1957 jako centrální banka Spolkové republiky Německo.

§ 2 Právní forma, kapitál a sídlo

Deutsche Bundesbank je federální instituce s právní subjektivitou dle veřejného práva.

Kapitál ve výši 2,5 miliardy eur, je ve vlastnictví Spolkové republiky Německo.

Banka má sídlo ve Frankfurtu nad Mohanem.

§ 3 Úkoly

Deutsche Bundesbank je centrální banka Spolkové republiky Německo. Je nedílnou součástí Evropského systému centrálních bank (ESCB). Podílí se na výkon úkolů ESCB s prvořadým cílem udržovat cenovou stabilitu, musí držet a spravovat devizové rezervy Spolkové republiky Německo. Zajišťuje funkci domácích a zahraničních plateb a přispívá ke stabilitě z platebního a zúčtovacího systému. Kromě toho musí plnit úkoly ve znění zákona a jiných předpisů.

§ 12 Vztahy mezi Bankou a federální vládou

Při výkonu pravomocí svěřených jí tímto zákonem musí být Deutsche Bundesbank nezávislá a nepodléhat pokynům od spolkové vlády.

Musí podporovat obecnou hospodářskou politiku spolkové vlády aniž by byly dotčeny její úkoly v rámci Evropského systému centrálních bank.⁹³

Od roku 1999 je Deutsche Bundesbank součástí Eurosystemu. Sdílí odpovědnost s ostatními národními centrálními bankami a Evropskou centrální bankou pro jednotnou měnu

⁹² Nominální měnový kurz bude velmi pozvolna posilovat z úrovně 25,5 CZK/EUR předpokládané pro první čtvrtletí 2013. Zdroj: ČNB.

⁹³ *Gesetz über die Deutsche Bundesbank*, ve znění oznámení ze dne 22. října 1992 (Spolková sbírka zákonů I (BGBl. I), str. 1782), naposledy pozměněné článkem 9 zákona, který optimalizuje předcházení praní špinavých peněz. (*Gesetz zur Optimierung der Geldwäscheprävention*) ze dne 22. prosince 2011 (Spolková sbírka zákonů I, str. 2959).

Euro. Výkonná rada Bundesbank se v současné době skládá z Direktorია (Bundesrat) a prezidentů zemských centrálních bank. **Bundesrat se všemi členy jsou jmenováni prezidentem Spolkové republiky na návrh vlády.** Druhá polovina je jmenována Spolkovou radou na návrh vlády. Odvolání z úřadu z politických důvodů nelze. Bundesbank je nezávislá na pokyny od spolkové vlády.⁹⁴

V Centrálním úřadu Spolkové banky ve Frankfurtu nad Mohanem má 10.000 zaměstnanců, má devět filiálek a 47 regionálních poboček po celém Německu. Bundesbank používá tuto celorepublikovou síť k provádění operací v oblasti refinancování, peněžních dodávky, bezhotovostních plateb a bankovního dohledu.⁹⁵

Bundesbanka je velmi dobře právně zakotvená jelikož od 50 let nedošlo ke krachu jediné banky: § 10 Bundesbanka má nárok na vlastní filiálky přes které spravuje regionální pobočky. **§ 11 odst. (1) Bundesbanka má zastoupení v soudním i mimosoudním výkonu.** Ustanovení, která musí být nedotčena: **§ 31 odst. (2) Nezávislost prezidenta banky a § 41 odst. (4) Prezident banky je nadřizený ostatním výkonným orgánům.**

Bundesbanka se v rámci Eurosystemu účastní, integrace mezinárodních finančních trhů a inovací v oblasti plateb a financí vytváří nové výzvy pro její politiku stability. Aby bylo možné lépe čelit těmto výzvám, banka určila pět hlavních obchodních oblastí:

1) Měnová politika

Bundesbanka provádí měnová rozhodnutí Rady guvernérů ECB v Německu. **Více než 50% z celkového objemu krátkodobých půjček centrálních bank eurozóny jsou financovány z Bundesbanky.** Bundesbanka také vysvětluje fungování měnové politiky Eurosystemu a dalších klíčových oblastí obchodu německé veřejnosti, čímž získává jejich důvěru.

2) Finanční a peněžní systém

Bundesbanka je zaměřena na pomoc ve finančním a měnovém systému pro prevenci před vnitrostátní a mezinárodní finanční krizí. Hrozbou finanční krize je nahromadění rizikových a nedostatečně zajištěných úvěrů, proto Bundesbanka provádí rozsáhlou analýzu díky, které může rozpoznat zdroje rizika v rané fázi a určit vhodná protiopatření.

⁹⁴ Srov. §7 zákona Deutsche Bundesbank

⁹⁵ Srov. §8 zákona Deutsche Bundesbank

3) Bankovní dohled

Bundesbanka zabezpečuje finančně zdravé bankovníctví a stabilitu finančního systému. Dle čl. 105 odst. (5) Smlouvy o ES: „ESCB přispívá k řádnému provádění opatření, která přijímají příslušné orgány v oblasti dohledu nad úvěrovými institucemi a stability finančního systému.“ **Bundesbanka je zodpovědná, ve spolupráci s federálním dohledem nad finančním trhem (BaFin),** za průběžný dohled systémů solventnosti, likvidity a řízení rizik z hrubě 2300 úvěrových institucí v Německu. To zahrnuje rovněž kontroly na místě v souladu s Basel II.⁹⁶

4) Bezhotovostní platby

Bundesbanka plní svůj mandát v poskytování bezproblémového vypořádání bezhotovostních plateb v Německu i v zahraničí. Urgentní vnitrobankovní platby a operace měnové politiky centrálních bank vyžadují rychlé a bezpečné platební systémy. Dne 28. 1. 2008 byl zaveden jednotný eurový platební prostor SEPA (Single Euro Payments Area), umožňuje bezhotovostní převod peněz v eurech stejným způsobem, ať se jedná o platbu vnitrostátní nebo mezinárodní. Cílem SEPA je posílení evropské integrace a nabídka vyšší úrovně služeb platebního styku za nižší ceny.

5) Cash management

V zájmu zachování důvěry v euro je důležité zajistit dostatečné zásobování kvalitní hotovostí za všech okolností. K dosažení tohoto cíle, musí být padělané peníze, stejně jako poškozené nebo opotřebované mince a bankovky staženy z oběhu. Bundesbanka je také zodpovědná za správu rezervních aktiv a plnění různých úkolů v oblasti statistiky. V roce 2000 byl založen Bundesbank Research Centre, který se zaměřuje především na výzkum možného dopadu měnové politiky a požadavky a účinky stabilního finančního systému.⁹⁷ Bundesbanka předpovídá inflaci 1,5 % pro rok 2013 a v roce 2014 očekává 1,6% růstu cen.

⁹⁶ **Nová basilejská kapitálová dohoda** (*New Basel Capital Accord – Basel II*) (2004) je druhá z Basilejských dohod, které představují doporučení pro bankovní právo a regulaci Bazilejského bankovního dohledu (1974). Basel II je stavěn na 3 pilířích: 1) Minimální kapitálové požadavky, 2) Proces bankovního dohledu, 3) Tržní disciplína.

⁹⁷ Bundesbank <http://www.bundesbank.de/Navigation/DE/Home/home_node.html>.

4 Fed Federal Reserve System

V roce 1913 byl v USA založen Federální rezervní systém Fed prezidentem Woodrow Wilsonem. Cílem Fedu je udržovat dlouhodobý růst peněžních agregátů odpovídajících dlouhodobému potencialu ekonomiky. Zajištění zaměstnanosti, stabilních cen a mírné dlouhodobé úrokové míry. Inflační cíl USA je 2%.

Vztah k vládě: **Fed a vláda odpovídá za monetární politiku.** Parlament schvaluje zákonné postavení CB. Povinná pololetní obhajoba Fedu vůči parlamentu.

Rada guvernérů: 7 guvernérů (2 roky), 2 guvernéry jako předsedu a místopředsedu (4 roky) navrhuje prezident USA se schválením senátu. Odvolání z politických důvodů není přípustné.

Funkcí Fedu je řízení národní měnové politiky prostřednictvím ovlivňováním množství peněz v ekonomice za účelem plné zaměstnanosti a cenové stability. Dohled a regulace nad bankovními institucemi, aby byla zajištěna bezpečnost a spolehlivost bankovního systému a ochrana vkladatelů. Udržování stability finančního systému. Zajištění určitých finančních služeb americké vládě, veřejnosti a oficiálním zahraničním institucím s ohledem na národní platební systém.⁹⁸

5 ECB/ESCB

Maastrichtská smlouva (1. 1.1993)

Statut Evropské centrální banky jako součást Maastrichtské smlouvy

European Central Bank - ECB (1. 7. 1998)

Evropská měnová unie - EMU (1. 1. 1999)

Konsolidovaná smlouva C 115 o EU a fungování EU (9. 5. 2008)

Evropská centrální banka (ECB) se sídlem v budově Eurotower ve Frankfurtu nad Mohanem byla založena dne 1. července 1998 podle modelu Bundesbanky (vysoká míra nezávislosti) se základním kapitálem 5 miliard euro. Současně byl založen Evropský systém centrálních bank (ESCB), který tvoří právě ECB a národní centrální banky EU.

⁹⁸ JANČA, Tomáš. *Všechno, co jste chtěli vědět o Fedu, ale báli jste se zeptat.*

<<http://www.penize.cz/investice/14059-vsechno-co-jste-chteli-vedet-o-fedu-ale-bali-jste-se-zeptat>>.

Úkolem ECB je řídit měnovou politiku Unie a zabezpečovat stabilitu cen v eurozóně. Od 1. ledna 1999 odpovídá za provádění měnové politiky v eurozóně, tedy mezi zeměmi, které zavedly euro. Její úlohou je rovněž podporovat obecné hospodářské politiky Unie. Výhradně ECB povoluje vydávání eura.

ECB je nezávislá dle článku 130 smlouvy o EU a čl. 7 Statutu:

„Při výkonu pravomocí a plnění úkolů a povinností svěřených jim touto smlouvou a statutem ESCB nesmějí ECB, žádná národní centrální banka ani žádný člen jejich rozhodovacích orgánů vyžadovat ani přijímat pokyny od orgánů či institucí Společenství, od žádné vlády členského státu ani od jakéhokoli jiného subjektu.“

5.1 Čtyři Maastrichtská kritéria nezávislosti

1) Institucionální nezávislost - banky nesmějí požadovat ani přijímat pokyny od orgánů ES, vlády členského státu nebo jiného orgánu (čl. 130 Smlouvy o fungování EU, čl. 7 Statutu ESCB a ECB)

2) Personální nezávislost - funkční období vrcholných orgánů národních bank musí být dostatečně dlouhé (min. 5 let) a představitelé centrálních bank mohou být odvoláni pouze z důvodů uvedených ve Smlouvě (čl. 14 Statutu).

3) Funkční nezávislost - stanovení hlavního cíle a odpovědnosti za jeho plnění. Hlavním cílem centrálních bank a ECB je udržovat cenovou stabilitu (čl. 127 Smlouvy o fungování EU, čl. 2 Statutu).

4) Finanční nezávislost - vláda nesmí ovlivňovat rozpočet centrální banky a nesmí využívat centrální banku k financování státních výdajů. Finanční nezávislost umožňuje centrálním bankám faktický výkon nezávislosti (čl. 123 Smlouvy o fungování EU).

5.2 Hlavními orgány ECB

Výkonná rada (Executive Board)

Dle článku 11 Statutu se Výkonná rada skládá z prezidenta, viceprezidenta a dalších 4 členů. Všichni členové jsou státními příslušníky EU a profesionálové v měnových nebo bankovních záležitostech. Jsou jmenováni členy vlád států EU na doporučení Rady po konzultaci s Evropským parlamentem a Radou guvernérů na osmiletý mandát. Výkonná rada je zodpovědná za běžné záležitosti ECB. Sestavuje roční účetní uzávěrku ESCB v souladu se zásadami stanovenými Radou guvernérů.

Rada guvernérů (Governing Council)

Dle článku 10 Statutu se skládá z Výkonné rady a guvernérů národních centrálních bank států eurozóny. Funkce: Povoluje vydávání bankovek v EU, sbírá statistické informace podává zprávy o aktivitách ESCB, zveřejňuje stav měnové politiky, standardizuje operace národních centrálních banka schvaluje roční účetní uzávěrku ESCB.

Generální rada (General Council)

Generální rada rozhoduje v měnové unii do doby kdy všichni členové EU vstoupí do Eurozóny jako třetí rozhodovací orgán ECB (dle článku 44 smlouvy o EU). Je složena z prezidenta a viceprezidenta ECB a z guvernérů národních centrálních bank všech 27 členských států EU.

Prezident

Prezident ECB provádí měnovou politiku dle instrukcí a rozhodnutí Generální rady. Přípravuje zasedání Generální rady a předsedá Radě guvernérů, Výkonné radě i Generální radě ECB. Prezidentem ECB je Mario Draghi v mandátu od roku 2011.⁹⁹

V třetí části Maastrichtské smlouvy „Politiky společenství“ je uvedena hlava 6 „Hospodářská a měnová politika“ což je spolu s vymezením oprávněných subjektů pevným zakotvením.

⁹⁹ BYDŽOVSKÁ, Marie. Evropská centrální banka. *Euroskop* [online]. 2013 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/82/sekce/evropska-centralni-banka>>.

6 Bank of England

Bank of England Act (1946), novely 1993, 1998

Zákon o bankách (1979)

Cíle centrální banky: Dodržet inflační cíl na 2% dle dohody s vládou. Ujistit se, že banka má politiky, nástroje a infrastrukturu v místě k provádění monetární politiky a emisní činnosti. Udržovat stabilitu a hodnotu měny, stabilitu finančního systému.

Vztah k vládě: **Ministr financí může po dohodě s guvernérem dávat bance instrukce.** Banka je poradce vlády v měnových otázkách. Povinné primární rezervy a veřejný dluh spravuje ministr financí. Vláda se s bankou dohodne na inflačním cíli, dříve to dělala pouze vláda. Parlament schvaluje zákony upravující postavení CB. **Bankovní dohled je oddělen od CB.**

Orgány:

Court of Directors: Guvernér (5let), viceguvernér (5let), 16 ředitelů (3 roky)

The Monetary Policy Committee: Monetární politika Guvernér, dva viceguvernéři, dva ředitelé 4 experti. Panovník pouze podepisuje.

PRAKTICKÁ ČÁST

7 Komparace

7.1 Právní forma

Bundesbanka: Je právnická osoba veřejného práva na úrovni Spolku. (§ 2 zákona)

ECB: Má právní subjektivitu. Ve všech členských státech má nejširší způsobilost k právním úkonům přiznávanou podle vnitrostátního práva právnickým osobám. (čl. 282 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie)

ČNB: Je právnickou osobou veřejného práva. (§ 1 odst. (2) zákona)

7.2 Základní kapitál

Bundesbanka: Základní kapitál, který náleží Spolku činí 2,5 miliard euro. (§2 zákona)

ECB: Kapitál při zahájení činnosti činí 5 miliard euro. Národní banky jsou jedinými upisovateli a držiteli kapitálu ECB. Národní podíly nesmějí být převáděny, obstaveny, nebo dány do zástavy. (čl. 28 Statutu)

ČNB: Výše základního kapitálu, není v zákoně stanovena.

7.3 Mzdu a jiné požitky stanoví

Bundesbanka: Navrhuje Centrální bankovní rada a schvaluje vláda. (§7 odst. 4)

ECB: Pracovní řád a požitky stanoví Rada guvernérů na návrh výboru skládajícího se ze tří členů jmenovaných Radou guvernérů a ze tří členů jmenovaných Radou. Členové Výkonné

rady nemají právo hlasovat o záležitostech uvedených v tomto odstavci. (čl. 11 odst. (3) Statutu)

ČNB: Guvernérovi stanoví bankovní rada, členům bankovní rady určuje guvernér. (§5 odst. (2g))

7.4 Vztah centrální banky s exekutivou

Bundesbanka: Tak dalece, jak je to možné, při zachování úlohy jako součásti ESÚB podporuje všeobecnou hospodářskou politiku spolkové vlády. **Členové vlády mají právo se zúčastnit zasedání bankovní rady bez hlasovacího práva, mohou předkládat návrhy.** Povinností vlády je zvát prezidenta banky na zasedání v měnově politickém významu. V záležitostech podstatného měnově politického významu se musí centrální banka radit s vládou. (§12 - §13)

ECB: (Kapitola 2, článek 105 Smlouvy o EU) Prvořadým cílem ESCB¹⁰⁰ je udržovat cenovou stabilitu. Aniž je dotčen cíl cenové stability, podporuje ESCB obecné hospodářské politiky ve Společenství se záměrem přispět k dosažení cílů Společenství. Neinflační hospodářský růst, ekonomickou výkonnost, vysokou úroveň zaměstnanosti. **Předseda Rady (ministrů) a člen komise se mohou zúčastnit zasedání Evropské centrální banky a předkládat návrhy bez hlasovacího práva.** Prezident ECB je zván na zasedání Rady (ministrů) při projednávání záležitostí ve vztahu cílů a úkolů ESCB. (čl. 113 Smlouvy) ECB plní poradní funkce ke všem návrhům z oblasti jejího působení a může předkládat stanoviska v těchto záležitostech. (čl. 105 Smlouvy, čl. 4 Statutu)

ČNB: **Pověřený člen vlády se může se může účastnit jednání bankovní s poradním hlasem.** Guvernér je oprávněn se zúčastnit všech jednání vlády s poradním hlasem. Banka plní poradní funkce vůči vládě. (§ 9 - § 11 zákona o ČNB)¹⁰¹

¹⁰⁰ The European System of Central Banks (Evropský systém centrálních bank).

¹⁰¹ BAŽANTOVÁ, Ilona. *Právní postavení centrální banky v demokratickém státě: Nestandardní právní zakotvení ČNB*. Praha, 2000, 118 s.

8 Měření nezávislosti pomocí indexů

Pro možnost měření indexů nezávislosti je nezbytností si předem analyzovat nezávislost vybraných centrálních bank v jejich zákonném ukotvení (de iure).

8.1 Index Grilli-Masciandaro-Tabellini (GMT)

Vittorio Grilli – Italský ekonom, ministr financí od 11. 7. 2012

Donato Masciandaro – Profesor ekonomie v Università Bocconi, Miláno

Guido Tabellini – Bývalý profesor ekonomie a rektor Università Bocconi.

Index GMT byl zkonstruován v díle Grilli, V. Masciandaro, D. - Tabellini, G.: Political and Monetary Institutions and Public Financial Policies in the Industrial Countries. Economic policy, 1991, č. 13. **GMT index zkoumá politickou a ekonomickou nezávislost zvlášť.** V měření politické nezávislosti je hodnoceno 8 otázek, kde všechny dosahují maximálně hodnoty jedna. U ekonomické nezávislosti se jedná o 7 otázek, kde maximální hodnota součtů indexů je rovna osmi, jelikož poslední otázka může dosáhnout maximální hodnoty dvě.

Pro dobrou orientaci jsem otázky přímo aplikovala do tabulek. Jelikož některé otázky jsou negativní viz. „Přímé úvěrování vlády: *není* automaticky“ a zodpovídání (Ano – Ne) může být obtížné, proto jsem se důkladně nad tímto problémem zamyslela a zvolila jsem „fajfkování“, při kterém po přečtení otázky buďto je tvrzení pravdou označím „**V**“ a v ostatních případech políčko zůstává prázdné. Nakonec se tyto znaky sečtou jednotlivě pro každou měřenou centrální banku zvlášť.

Pro měření nezávislosti jsem si zvolila centrální banky ČNB, Bundesbanku a ECB, které jsem analyzovala v teoretické části. Vzhledem k tomu, že jsou si banky velice podobné, přidala jsem pro lepší názornost Bank of England, jelikož se od těchto bank zásadně liší.

Pro lepší orientaci v tabulkách je dobré se seznámit se zkratkami:

ČNB - Česká národní banka

ECB – Evropská centrální banka

BB – Bundesbanka

BE – Bank of England

Velké rozdíly v nezávislosti jsou odůvodněny. Čím vyšší hodnota indexu, tím větší nezávislost.

8.1.1 GMTp - politický index

Politická nezávislost	ČNB	BB	ECB	BE
(P1) Guvernér <i>není</i> \checkmark jmenován vládou	\checkmark	\checkmark		\checkmark
(P2) Guvernér je jmenován na (více než) >5 let \checkmark	\checkmark	\checkmark	\checkmark	
(P3) <i>Celá</i> bankovní rada <i>není</i> \checkmark jmenována vládou	\checkmark	\checkmark		\checkmark
(P4) Bankovní rada je jmenována na > 5 let \checkmark	\checkmark	\checkmark	\checkmark	
(P5) Účast představitele vlády v bankovní radě <i>není</i> \checkmark nařízena	\checkmark	\checkmark	\checkmark	\checkmark
(P6) Souhlas vlády s měnovou politikou <i>není</i> \checkmark vyžadován	\checkmark	\checkmark	\checkmark	
(P7) Centrální banka má uloženo zákonem sledovat měnovou stabilitu \checkmark				\checkmark
(P8) Existují právní předpisy pro řešení konfliktu mezi vládou a centrální bankou \checkmark		\checkmark	\checkmark	
Celkem	6	7	5	4

Tabulka č. 3 – GMTp

(P6) **BE:** Rozhodnutí o měnové politice centrální bankou je předloženo v kopii před parlamentem.

(P7) **BE:** Banka je zavázána k podpoře měnové a finanční stability.

Jmenování vrcholných orgánů (P1 – P4)

BE: Guvernéři jsou jmenováni monarchou pro období pěti let, a ředitelé na tři roky.

BB: Centrální bankovní rada se skládá z devíti prezidentů zemských centrálních bank, jmenuje je prezident na návrh spolkové rady (ústavní orgán). Funkční období max. 8 let, min. 5 let, možnost opakování.

EU: Orgány ECB jsou Rada ECB, skládající se z guvernérů národních centrálních bank a z Výboru ředitelů (prezident, viceprezident a 4 členové) jsou jmenováni společnou dohodou

vlád členských států na úrovni předsedů vlád, na doporučení Rady (ministrů) a po konzultaci s Evropským parlamentem a Radou ECB na 8 let (dle čl. 11 Statutu)

ČNB: Dle §6 zákona o ČNB.

„(2) Guvernéra, viceguvernéry a ostatní členy jmenuje a odvolává prezident republiky.

(5) Členové bankovní rady jsou jmenováni na dobu 6 roků.“

8.1.2 GMTe - ekonomický index

Ekonomická nezávislost	ČNB	BB	ECB	BE
(E1) Přímé úvěrování vlády: <i>není</i> ✓ automaticky	✓	✓	✓	✓
(E2) Přímé úvěrování vlády: poskytováno za tržní úrokovou míru ✓	✓	✓	✓	✓
(E3) Přímé úvěrování vlády: poskytováno na přechodnou dobu ✓	✓	✓	✓	✓
(E4) Přímé úvěrování vlády: poskytováno v omezené výši ✓	✓	✓	✓	✓
(E5) Centrální banka se <i>neúčastní</i> ✓ na primárním trhu pro veřejný dluh	✓	✓	✓	
(E6) Diskontní sazba je určena centrální bankou ✓	✓	✓	✓	✓
(E7) Bankovní dohled (<i>není</i> ✓✓) je ✓ svěřen centrální bance	✓		✓✓	
Celkem	7	6	8	5

Tabulka č. 4 – GMTe¹⁰²

(E7) **BE:** Dohled je prováděn mezi centrální bankou a FSA (Financial Services Authority), Regulátor všech poskytovatelů finančních služeb ve Velké Británii.

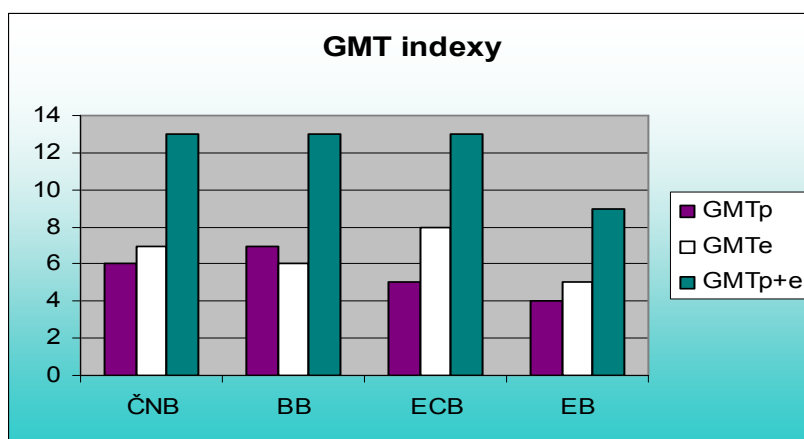
(E7) **ESCB:** Ve spolupráci s federálním dohledem nad finančním trhem (BaFin), Bundesbanka je zodpovědná za průběžný dohled systémů solventnosti, likvidity a řízení rizik.

¹⁰² KVIKZDA, Martin a Jindřiška ŠEDOVÁ. *Legislative and Economic Aspects of the Position of the Czech National Bank - Some Remarks on the Amendment to the Act on the Czech National Bank*. Cracow: Cracow University of Economics, 2002, roč. 8, č. 4, s. 45-59 ISSN 1233-3115.

8.1.3 Vyhodnocení GMT indexů

	ČNB	BB	ECB	EB
GMTp	6	7	5	4
GMTe	7	6	8	5
GMTp+e	13	13	13	9

Tabulka č. 5 – Výsledky analýzy GMT indexů¹⁰³

Graf č. 5 – GMT index, výsledky¹⁰⁴

8.2 Cukiermanův Index

Alex Cukierman je profesor ekonomie na univerzitě v Tel – Aviv a členem CEPR (Centre for Economic Policy Research) Centrum pro výzkum hospodářské politiky. Je velmi dobře známý díky jeho výzkumu chování centrálních bank.

Cukierman ve své knize *Central Bank Strategy Credibility and Independence – Theory and Evidence*¹⁰⁵ integruje velkou skupinu výzkumu s posledním vývojem v politické ekonomie měnové politiky. Díky přesným technickým detailům poskytuje komplexní analýzu centrálních bank a různých dopadů politiky na inflaci se zpětnou vazbou od inflačních očekávání po politická rozhodnutí. Cukierman pomocí důkazů srovnává právní nezávislost centrálních bank se skutečnou. Zkoumá tyto 2 faktory u více než 70 zemí světa, kde porovnává propojení mezi inflací a nezávislostí centrální banky.

¹⁰³ Tabulka vlastní tvorby.

¹⁰⁴ Graf vlastní tvorby.

¹⁰⁵ CUKIERMAN, Alex. *Central bank strategy, credibility, and independence: theory and evidence*. Cambridge, 1992, 496 p. ISBN 02-620-3198-1.

Pro měření indexů nezávislosti jsem si zvolila právě Cukiermanův dotazník, který je zaměřen na 4 části: **1) Personální nezávislost** (Guvernér centrální banky)

2) Instrumentální nezávislost (Formulace monetární politiky)

3) Cíle centrální banky

4) Finanční nezávislost (Limity úvěrů vládě)

Každá část má své otázky, kdy se vždy vybere 1 správné tvrzení, které je kódováno. Kódování v rámci každého kritéria označuje stupeň nezávislosti centrálních bank, čím vyšší kód, tím více nezávislá centrální banka.

8.2.1 Cukiermanův dotazník pro určení indexu právní nezávislosti centrální banky¹⁰⁶

1	<u>Guvernér centrální banky</u>	0,20
	a) Funkční období	
	Více než 8 let	1,00
	6 až 8 let	0,75
	5 let	0,50
	4 roky	0,25
	Méně než 4 roky nebo dle rozhodnutí jmenujícího	0,00
	b) Kdo jmenuje guvernéra?	
	Rada centrální banky	1,00
	Zasedání rady CB, zástupci vlády a zástupci zákonodárského sboru	0,75
	Zákonodárský sbor	0,50
	Vláda kolektivně	0,25
	Jeden nebo dva členové vlády	0,00
	c) Odvolání guvernéra	
	Bez podmínek pro odvolání	1,00
	Jen z důvodů nesouvisejících s politikou	0,83
	Z rozhodnutí rady centrální banky	0,67
	Z rozhodnutí zákonodárského sboru	0,50
	Neomezená možnost odvolání zákonodárným sborem	0,33
	Z rozhodnutí vlády	0,17
	Neomezená možnost odvolání vládou	0,00
	d) Může guvernér vykonávat i další funkce ve vládě?	
	Ne	1,00
	Jen s povolením zástupců vlády	0,50
	Žádná pravidla o zákazu	0,00
2	<u>Formulace monetární politiky</u>	0,15
	a) Kdo ji formuluje?	
	Banka sama	1,00
	Banka se podílí, ale má malý vliv	0,67
	Banka pouze radí vládě	0,33
	Banka nemá žádné slovo	0,00
	b) Kdo má poslední slovo v řešení konfliktu?¹⁰⁷	
	Banka v případech zákonem definovaných cílů	1,00
	Vláda v případech, které nejsou zákonem přímo definovány	

¹⁰⁶ ČECH, David. *Centrální banka – Výhody a rizika její nezávislosti* [online] Praha, 2008,

<https://www.vse.cz/vskp/show_evskp.php?print=yes&evskp_id=8330>.

Volně přeloženo z Cukierman, Webb a Neyapti (1992, str. 6 a 7)

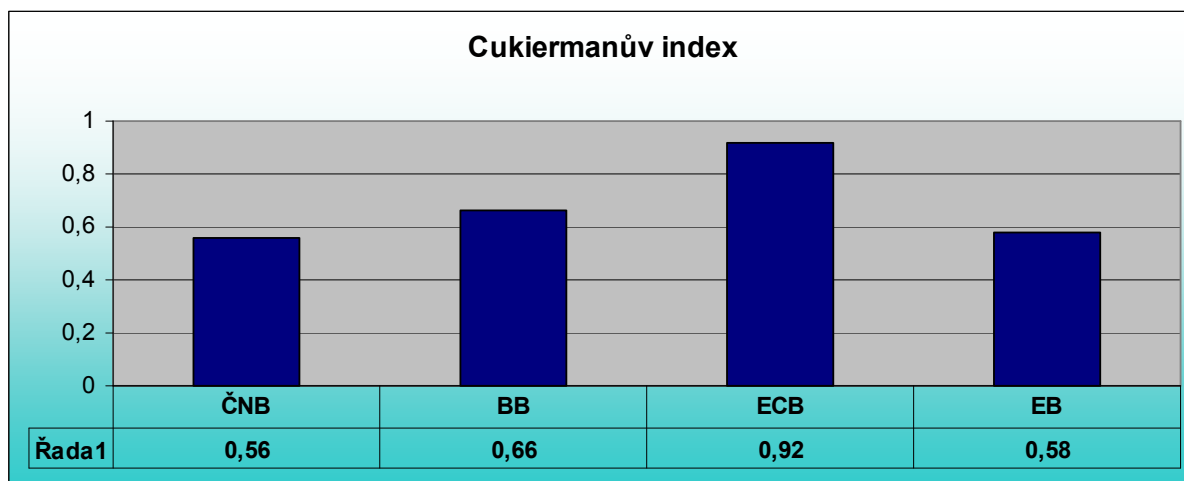
¹⁰⁷ Často zákon neobsahuje zvláštní ustanovení o řešení konfliktu. V těchto případech odpovídáme dle uvážení.

	nebo při sporu s bankou	0,80
	Rada centrální banky, zástupci vlády, zástupci zákonodárského sboru	0,60
	Zákonodárský sbor v politických záležitostech	0,40
	Zástupci vlády v politických záležitostech pod podmínkou řádného procesu v případě podání protestu bankou	0,20
	Zástupci vlády mají bezvýhradnou převahu	0,00
	c) Role v procesu stanovování vládního rozpočtu	
	Centrální banka je aktivní	1,00
	Centrální banka nemá vliv	0,00
3	Cíle centrální banky	0,15
	Cenová stabilita je hlavním či jediným cílem a centrální banka má konečné slovo v případě konfliktu s ostatními vládními cíli	1,00
	Cenová stabilita je jediným cílem	0,80
	Cenová stabilita je jedním cílem, ostatní cíle jsou nekonfliktní	0,60
	Cenová stabilita je jedním cílem, ostatní cíle jsou konfliktní	0,40
	Centrální banka nemá v zakládací listině stanoveny konkrétní cíle	0,20
	Stanovené cíle neobsahují cenovou stabilitu	0,00
4	Limity úvěrů vládě	
	a) Zálohy (na nezabezpečené půjčky)	0,15
	Žádné zálohy nepovoleny	1,00
	Zálohy povoleny, ale s přísnými limity (max. do 15% státního rozpočtu)	0,67
	Zálohy povoleny s mírnými limity (nad 15% státního rozpočtu)	0,33
	Žádné limity půjček	0,00
	b) Zabezpečené půjčky	0,10
	Nepovoleny	1,00
	Povoleny se striktním omezením (max. do 15% státního rozpočtu)	0,67
	Povoleny a omezení jsou uvolněná (nad 15% státního rozpočtu)	0,33
	Samostatné rozhodnutí vlády	0,00
	c) Podmínky úvěrů (splatnost, úrok, částka)	0,10
	Kontrolováno bankou	1,00
	Specifikováno bankovním ustanovením	0,67
	Dohoda mezi CB a vládou	0,33
	Rozhodnuto samotnými vládními zástupci	0,00
	d) Potenciální vypůjčovatelé	0,05
	Pouze vláda	1,00
	Všechny vládní úrovně	0,67
	Výše uvedené a veřejné podniky	0,33
	Veřejný i soukromý sektor	0,00
	e) Limity půjčky CB definovány v	0,025
	Částce určité měny	1,00
	Akcí centrální banky požadujících závazky nebo kapitál	0,67
	Akcí na vládní příjmy	0,33
	Akcí na vládní výdaje	0,00
	f) Splatnost půjček	0,025
	Do 6 měsíců	1,00
	Do 1 roku	0,67
	Do více než 1 roku	0,33
	Zákonem neurčeno	0,00
	g) Úrokové sazby půjček musí být	0,025
	Nad minimálními úrokovými mírami	1,00
	Jako tržní úrokové míry	0,75
	Pod maximálními úrokovými mírami	0,50
	Úrokové sazby nejsou určeny	0,25
	Žádné úroky z půjček centrální banky vládě	0,00
	h) Centrální banka nesmí na primárním trhu obchodovat s vládními cennými papíry	0,025
	Ano	1,00
	Ne	0,00

1999-2006	ČNB	BB	ECB	EB
Personální nezávislost	2,33	2,83	2,75	4
Instrumentální nezávislost	1,6	0,73	1,67	2
Cíle	0,6	0,8	1	0,8
Finanční nezávislost	3,67	3,34	4,59	7
Celková nezávislost	0,56	0,66	0,92	0,58

Tabulka č. 6 – CUK analýza¹⁰⁸

8.2.2 Vyhodnocení CUK indexů

Graf č. 6 – CUK index, výsledky

¹⁰⁸ Tabulka i graf vlastní tvorby. Zdroj indexů : ANASTASIOU, Athanasios. *Central Bank Independence and Economic Performance* [online] Cyprus, 2009,

Dostupné z: <<http://www.ucy.ac.cy/data/ecorece/FullTextAnastasiou.pdf>>.

Závěr

Pro vypracování jsem si zvolila efektivní postup, kdy jsem se nejprve seznámila s Cukiermanovým (dále CUK) a GMT indexem, jelikož jsem potřebovala znát požadavky na hodnocení nezávislosti. Efektem tedy bylo, že jsem se zaměřila na analýzu nezávislosti ČNB a následně vybraných centrálních bank, dle hodnotících kritérií jednotlivých indexů.

Provedla jsem analýzu nezávislosti de iure u ČNB dle stanoveného cíle a to pomocí zákona o České národní bance č. 6/1993 Sb., podle článku 98 a ve znění pozdějších předpisů zákona č. 21/1992 Sb., o bankách. Věnovala jsem se také novelám, které měli a mají vliv na formu nezávislosti ČNB, z toho plyne, že banka nebyla vždy nezávislá jako je dnes. Dnešní podobě ČNB ovšem předcházela dlouhý historický vývoj počínaje rokem 1816 a podoba centrálního bankovníctví byla z počátku a později proměnlivě závislá na vládě. V České republice je právní úprava ČNB obsažena v ústavě jako je tomu pouze u zemí EU ve Finsku, Švédsku, Německu a Portugalsku. V ostatních zemích EU není celkové postavení centrální banky ukotveno v ústavě.

V praktické části, ve které pracuji s informacemi z teoretické části, jsem provedla komparistiku centrálních bank: Bundesbanka, ECB a ČNB. ČNB se liší od ostatních, srovnávaných bank ve výši základního kapitálu, která není zákonem stanovena. Což působí problémy při určování konkrétní výše doplnění rezervního a ostatních fondů. Ve stanovení mzdy a jiných požitků výkonné rady se Bundesbanka liší v tom, že návrh schvaluje vláda, na rozdíl od ECB a ČNB, kde na mzdu a požitky výkonné rady nemá vláda vliv. Vztah centrální banky s exekutivou je komparován jako součást v indexů CUK a GMT. Jmenování vrcholných orgánů centrální banky jen jedním orgánem bez jakékoliv součinnosti s zákonnou nebo zákonodárnou mocí nemá ve světě obdoby.¹⁰⁹ Usuzuji, že ČNB přes svůj dlouhodobý vývoj centrálního bankovníctví, není v těchto ohledech stabilně ukotvena v zákoně.

V indexech CUK a GMT jsem k původní: Bundesbanka, ECB a ČNB strategicky přiřadila Bank of England, jelikož se liší její právní úprava na rozdíl od ostatních zvolených bank, které mají podobnou formu nezávislosti. Důvodem podobnosti je, že zákony o ECB

¹⁰⁹ Bažantová, I. Nezávislost ano, ale... Ekonom 1999, č. 25, s. 40-41.

a ČNB vznikaly podle vzoru zákona o Bundesbance, která je nezávislá na vládě dle §12 spolkové sbírky zákona. Od 50. let do dnes nedošlo ke krachu jediné německé banky, a co se týká nákupu státních dluhopisů, Bundesbanka nikdy nezpůsobila inflaci. Ovšem vše není dokonalé jak se může zdát. Jeremy Leaman ve svém díle *The Bundesbank Myth* analyzuje mýtus o Bundesbance. Pojednává o historické souvislosti Bundesbanky a odhaluje vady v technickém a politickém prostředí po hromadném převzetí německého modelu ostatními státy. Zkoumá vztah mezi nebezpečným mýtem „moudré“ monetární politiky a „korumpované“ demokratické politiky.¹¹⁰

Práci jsem dala vlastní přínos v určování GMT indexu, kde jsem si vylepšila metodu měření. Z původních odpovědí „Ano – Ne“ jsem zvolila „fajfkování“ pomocí znaku : „Y“, který použiji jen v případě, že je tvrzení pravdivé. Důvodem k tomuto kroku byla formulace otázek, které jsou v negaci a v českém jazyce se na tyto otázky složitě zodpovídá. U Cukiermanova indexu jsem vytvořila formát cukiermanova dotazníku podle originálního uspořádání a dle mého názoru je nejpřehlednější dostupnou verzí v českém jazyce.

Dle GMT politického indexu je nejvíce nezávislá (de iure) Bundesbanka a nejméně politicky nezávislá je Bank of England. Nutno podotknout, že GMT index pochází z roku 1991 a kritérium (P7) zní: „Centrální banka má uloženo zákonem sledovat *měnovou* stabilitu.“ V období kdy GMT index vznikl by bylo tvrzení pravdou, ovšem dle novely ústavního zákona č. 448/2001 Sb., s účinností od 1. 1. 2002 je změněno znění zákona na péči o cenovou stabilitu.

Z hodnoceného GMT ekonomického indexu je nejvíce ekonomicky nezávislá ECB a opět nejméně ekonomicky nezávislá je Bank of England. V celkovém hodnocení (součtu) GMT indexu jsou nejvíce nezávislé na stejné úrovni nezávislosti ECB, ČNB a Bundesbanka. Bank of England, která je nejméně politicky a ekonomicky nezávislá je pochopitelně i celkově nejméně nezávislá. Výsledky jsou zobrazeny v tabulkách a celkové zhodnocení je graficky znázorněno.

¹¹⁰ LEAMAN, Jeremy. *The Bundesbank myth: towards a critique of central bank independence*. New York, 2001, 280 p. ISBN 03-337-3862-4.

Pomocí CUK indexu se zkoumají jednotlivá odvětví nezávislosti a to personální nezávislost, instrumentální nezávislost, finanční nezávislost společně s cíli banky. Nejvíce nezávislá je ECB, druhá je Bundesbanka, třetí Bank of England a poslední ČNB.

Porovnáním výsledků GMT indexu a Cukiermanova indexu mohu vyvodit finální výsledek nezávislosti, který je srovnatelný ovšem ne identický, jelikož indexy hodnotí rozdílná kritéria. Hodnocení výsledků indexů nezávislosti je komplikované, jelikož rozlišujeme již zmiňovanou nezávislost *de iure* ale Cukierman hodnotí i nezávislost *de facto*, tedy skutečnou.

Co se týká skutečné (*de facto*) nezávislosti ČNB, dle tiskové informovanosti se nestalo, že by vláda, nebo prezident zasahovali do funkce ČNB nad rámec jejich (*de iure*) povinností vůči centrální bance. Proto se domnívám, že ČNB není nijak v rozporu *de facto* k *de iure* nezávislosti. Ohledně míry nezávislosti je bývalý prezident ČR Václav Klaus názoru, že nikdo z rozumných lidí nechce centrální banku, která by byla podřízena vládě a nikdo z rozumných lidí nechce centrální banku, která je na nikom a na ničem nezávislá.¹¹¹ Z toho plyne, že nezávislost centrálního bankovníctví na vládě by měla být vyrovnaná určitou formou závislosti. Existence absolutní závislosti a nebo nezávislosti by měla negativní dopady na ekonomiku.

¹¹¹ Srov. KLAUS, Václav. *Vraťme debatě o ČNB věcný obsah*. EURO, časopis, 6. 3. 2000.

ANOTACE

Příjmení a jméno autora:	Nela Davis
Instituce:	Moravská vysoká škola Olomouc
Název práce v českém jazyce:	Analýza institucionálního ukotvení České národní banky
Název práce v anglickém jazyce:	Analysis of the Institutional Structure of the Czech National Bank
Vedoucí práce:	Doc. Ing. Richard Pospíšil, Ph.D.
Počet stran:	54
Počet příloh:	0
Rok obhajoby:	2013
Klíčová slova v českém jazyce:	Česká národní banka, Evropská Centrální banka, Bundesbanka, Nezávislost, Cukiermanův, GMT index.
Klíčová slova v anglickém jazyce:	Czech National Bank, European Central Bank, Bundesbank, Independence, Cukierman's, GMT index.

Tato bakalářská práce vysvětluje důležitost existence ČNB. Je zaměřena na chronologicky uspořádaný historický vývoj ČNB jako instituce od roku 1816 do současnosti. Analýzou ukotvení ČNB je detailně pojednáno o vlivu centrální banky na ekonomiku v ČR. Cílem práce je analýza a komparistika nezávislosti České národní banky, Bundesbanky, Evropské Centrální Banky a Bank of England metodami Cukiemanova a GMT indexu.

This thesis explains the importance of the Czech National Bank. Furthermore it is focused on the historical development of the Czech National Bank as an institution since the 1816 and analysis of the institutional structure enshrined within the Czech National Bank. The thesis judges the relationship of national banks at the current economic situation. An integral part is analysis and comparison of the bank independence between Czech National Bank, the Bundesbank the European Central Bank and the Bank of England by using Cukierman's and GMT index.

Seznam literatury a zdrojů

- ANASTASIOU, Athanasios. *Central Bank Independence and Economic Performance* [online]. 2009[cit. 2013-03-18]. Cyprus Economic Policy Review, Vol. 3, No. 1.
Dostupné z: <<http://www.ucy.ac.cy/data/ecorece/FullTextAnastasiou.pdf>>.
- BAŽANTOVÁ, Ilona. *Nestandardní právní zakotvení ČNB*. In Právní postavení centrální banky v demokratickém státě. Sborník textů č.3/2000. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, s.19-34.
- BAŽANTOVÁ, Ilona. Nezávislost ano, ale... Ekonom 1999, č. 25, s. 40-41.
- BUNDESBANK. [online]. 2013 [cit. 2013-03-18].
Dostupné z: <http://www.bundesbank.de/Navigation/DE/Home/home_node.html>.
- CUKIERMAN, Alex. *Central bank strategy, credibility, and independence: theory and evidence*. Cambridge, Mass.: MIT Press, c1992, xix, 496 p. ISBN 02-620-3198-1.
- ČECH, David. *Centrální banka – Výhody a rizika její nezávislosti* [online]. Praha, 2008 [cit. 2013-03-18].
Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze.
Dostupné z: <https://www.vse.cz/vskp/show_evskp.php?print=yes&evskp_id=8330>.
- ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. 2012 [cit. 2013-03-10].
Dostupné z: <<http://www.cnb.cz>>.
- ENGLIŠ, Karel. *Soustava národního hospodářství*. Praha, 1938
- EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA [online]. 2013 [cit. 2013-03-18].
Dostupné z:< <http://www.ecb.eu/home/html/index.en.html>>.
- HOLMAN, R. Čtyři nebezpečí extrémní autonomie centrální banky. In Právní postavení centrální banky v demokratickém státě. Sborník textů č.3/2000. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, s.59-61.
- JANČA, Tomáš. *Všechno, co jste chtěli vědět o Fedu, ale báli jste se zeptat*. [online]. 2001 [cit. 2013-03-09].
Dostupné z: <<http://www.penize.cz/investice/14059-vsechno-co-jste-chteli-vedet-o-fedu-ale-bali-jste-se-zeptat>>.
- KLAUS, Václav. *Vraťme debatě o ČNB věcný obsah*. EURO, časopis, 6. 3. 2000.
- KOSMAS. *Kosmova kronika česká, 12. století*.
- KOTLÁN, Viktor. *Zákon o ČNB, inflační cíl a ekonomická teorie: Měnová politika*. Praha: ČNB, 2001, s. 28.

<http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2001/cl_01_010322.html>.

KVIZDA, Martin a Jindřiška ŠEDOVIÁ. *Legislative and Economic Aspects of the Position of the Czech National Bank - Some Remarks on the Amendment to the Act on the Czech National Bank*. Cracow: Cracow University of Economics, 2002, roč. 8, č. 4, s. 45-59 ISSN 1233-3115.

LEAMAN, Jeremy. *The Bundesbank myth: towards a critique of central bank independence*. New York: Palgrave, 2001, xi, 280 p. ISBN 03-337-3862-4.

MARTINČÍK, David. *Ekonomie (ne)závislého postavení centrální banky*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2005. Dostupné z: <http://home.zcu.cz/~martinci/publikace_pdf/EM05.pdf>.

MARTINČÍK, David. *Národohospodářský obzor: National economic horizons*. Brno: Ekonomicko-správní fakulta MU, 2006, 26-41. ISBN 1213-2446.

MARTINČÍK, David. *Míra nezávislosti ČNB: Minulý vývoj a vstup do EMU*. Plzeň. Dostupné z: <http://home.zcu.cz/~martinci/publikace_pdf/FKP06.pdf>.

Mladá fronta DNES 1.9.2004 na straně 7 v rubrice Názory pod názvem "ČNB nemůže suplovat vládu".

NOŽIČKA, Josef. *Hospodářský a měnový vývoj našich zemí*. Praha: Česká spol. národohospodářská, 1946.

RIEGER, František. *První čtení návrhu poslance Dr. Riegera a 80 soudruhů v příčině zřízení zemské banky č. s. 317 č. t. XCVIII. Stenografická zpráva o XIX. sezení IV. zasedání Českého sněmu z roku 1883. dne 18. ledna 1887*. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/eknih/1883skc/4/stenprot/019schuz/s019001.htm>>.

RAŠÍN, Alois. *Můj finanční plán*. Praha: Pražské akciové tiskárny, 1920, 208 s. Dostupné z: <http://www.econlib.cz/z_latyfond/html/zf0014.htm#obsah>.

RIKS BANK. *Sveriges Riksbank* [online]. 2011 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <<http://www.riksbank.se/en/The-Riksbank/History/Important-date/1590-1668/>>.

URBAN, Jan. *Teorie národního hospodářství 3*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 559 s. ISBN 978-807-3575-793.

VENCOVSKÝ, F. Spory o peněžní politiku Národní banky československé ve 20. a 30. letech z pohledu dnešní peněžní teorie a praxe. In *Vědecké konference k 70. výročí centrálního bankovníctví v České republice*, Praha: ČNB, 1996.

ZPRÁVA o inflaci/IV 2012 ISSN 1803-2400, ČNB.

Citované zákony:

Zákon Národního shromáždění č. 84/1919 Sb., nařízení Ministra financí č. 86/1919 Sb. (Kolkování bankovek).

Zákon Národního shromáždění č. 187/1919 Sb. (Oběh platidel).

Zákon 187/1919 Sb., o zavedení koruny československé.

Nařízení vlády Československé republiky č. 246/1919 Sb. (Správní úřad).

Nařízení vlády Československé republiky č. 119/1919 Sb. (Měnová odluka).

Zákon 102/1925 Sb., (Zřízení Národní banky Československé).

Vládní nařízení č. 16/1939 Sb.I, (Kč změna na Kčs).

Vládní nařízení č. 96/1939 Sb., Vlády Protektorátu.

Dekret č. 139/1945 Sb. (Obnovení činnosti Národní banky).

Dekret č. 91/1945 Sb. (obnovení československé měny).

Dekret č. 102/1945 Sb. (Znárodnění akciových bank).

Zákon č. 38/1948 Sb., Ústavodárného Národního shromáždění republiky Československé o NBČ.

Zákon č. 31/1950 Sb., o zřízení Státní banky československé.

Zákon č. 84/1952 Sb., Národního shromáždění republiky Československé o organizaci peněžnictví.

Zákon č. 41/1953 Sb., Národního shromáždění republiky Československé o peněžní reformě.

Zákon č. 117/1965 Sb., Národního shromáždění Československé socialistické republiky o SBC.

Zákon č. 171/1968 Sb., o zřízení federálních ministerstev a federálních výborech.

Zákon č. 143/1970 Sb., o devizovém hospodářství.

Zákon č. 142/1989 Sb., o devizovém hospodářství.

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách.

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR.

Zákon č. 6/1993 Sb., o ČNB.

Novela zákona o ČNB č. 442/2000 Sb.

Novela zákona o ČNB č. 278/2001 Sb.

Ústavní zákon č. 448/2001 Sb.

Novela zákona o ČNB č.127/2002 Sb.

Bundesbanka: *Gesetz über die Deutsche Bundesbank*, ve znění oznámení ze dne 22. října 1992 (Spolková sbírka zákonů I (BGBl. I), str. 1782), naposledy pozměněné článkem 9 zákona, který optimalizuje předcházení praní špinavých peněz. (*Gesetz zur Optimierung der Geldwäscheprävention*) ze dne 22. prosince 2011 (Spolková sbírka zákonů I, str. 2959).

ECB: Konsolidovaná smlouva C 115 o EU a fungování EU (9. 5. 2008)

Bank of England: Bank of England Act (1946), novelty 1993, 1998

Seznam grafů a tabulek

<u>Tabulky</u>	str.
Tab. 1 – Hierarchie současné bankovní rady	22
Tab. 2 – Měnově politické nástroje	24
Tab. 3 – GMTp	41
Tab. 4 – GMTe	42
Tab. 5 – Výsledky analýzy GMT indexů	43
Tab. 6 – CUK analýza	46

<u>Grafy</u>	str.
Graf 1 – Plnění inflačního cíle	28
Graf 2 – Prognóza celkové inflace pro rok 2013	28
Graf 3 – Vývoj měnového kurzu CZK/EUR	30
Graf 4 – Prognóza měnového kurzu CZK/EUR	30
Graf 5 – GMT index, výsledky	43
Graf 6 – CUK index, výsledky	46